

СЪДЪРЖАНИЕ

СЪДЪРЖАНИЕ	02
ВЪВЕДЕНИЕ	03
1. СОЦИАЛНО ИКОНОМИЧЕСКИ АНАЛИЗ НА ОБЩИНА КРУШАРИ	04
1.1. Географска характеристика	04
1.2. История	05
1.3. Човешки ресурси	06
1.3.1. Демографски процеси	06
1.3.2. Образователна инфраструктура	08
1.3.3. Социално-икономическа обособеност на населението	10
1.3.4. Инфраструктура на културата	11
1.4. Общински бюджет	12
1.5. Стопански сектор	13
1.5.1. Промисленост	13
1.5.2. Търговия	14
1.5.3. Селско стопанство	15
1.6. Инфраструктура и опазване на околната среда	22
1.6.1. Транспортна	22
1.6.2. Електроенергийна система	22
1.6.3. Водоснабдителна система	23
1.6.4. Комуникации	23
1.6.5. Околна среда	23
2. SWOT АНАЛИЗ	25
3. СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНАТА	27
3.1. Визия за развитие на общината	27
3.2. Стратегически цели и приоритетни направления	28
4. ПРИОРИТЕТИ, ЦЕЛИ И МЕРКИ НА ОБЩИНСКИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ	29
5. ИНДИКАТИВНА ФИНАНСОВА ТАБЛИЦА	43
6. ИЗПЪЛНЕНИЕ, НАБЛЮДЕНИЕ И АКТУАЛИЗАЦИЯ НА ОБЩИНСКИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ	44
6.1. Системи за управление и контрол	44
6.2. Мерки за консултиране на партньорите	46
6.3. Мониторинг – наблюдение и актуализация на плана	47
6.4. Информация и публичност	48
7. Индикатори за наблюдение и оценка	48
ПРИЛОЖЕНИЯ	52

ВЪВЕДЕНИЕ

Законът за регионално развитие, в сила от 20.02.2004 г. формулира "Регионалното развитие" като процес на формиране и осъществяване на политика за постигане на балансирано и устойчиво развитие на административно-териториални единици, обединени в райони за планиране на територията на Република България.

Общинският план за развитие е средносрочен документ, определящ целите и приоритетите за развитието на общината, както и финансовите ресурси за неговата реализация.

Планът представлява средство за мобилизиране на усилията на общинското ръководство и всички заинтересовани страни в общината за постигане на целите на това развитие, като по този начин превърне стратегическото планиране в основен действащ инструмент за развитие на община Крушари.

Основните задачи, които си поставяме в него, са:

- Да дефинира стратегия за интегрирано местно развитие на общината, съответстваща на рамката на регионалната политика, определена с Националната стратегия за регионално развитие и конкретизирана по отношение на област Добрич с Областната стратегия за развитие;
- Да отчете принципите на устойчивото развитие като основни по отношение на бъдещото развитие и превръщането на община Крушари в атрактивно място за живот и бизнес;
- Да определи ключовите области на развитието, както и най-подходящите територии за насочване на инвестициите, където в кратки срокове може да се постигне значителен резултат /добавена стойност/, както по отношение развитието на общината, така и по отношение на района като цяло;
- Да определи проектите, които са от общ интерес и за съседни общини - Добрич-град, Добрич-селска, Ген. Тошево, Тервел;
- Да мобилизира финансовите ресурси, както в публичния, така и в частния сектор за реализация на целите и приоритетите на плана;
- Да опише системата за управление на плана - ролята и функциите на административните звена в общинската администрация в тази връзка и да оцени необходимостта от изграждане на нов административен капацитет;
- Да определи как ще функционира системата за наблюдение на изпълнението на плана, както и структурите, които ще изпълняват функции, свързани с наблюдението, оценката и контрола, за да се осигури ефективно и прозрачно управление и ефикасно разходване на ресурсите за реализацията му;
- Да отчете интересите и ролята на партньорите, като ги привлече пряко в процеса на разработването на Общинския план за развитие и Програмата за реализацията му, а след това и в неговото прилагане.

При разработването на Общинския план за развитие на община Крушари са отчетени стратегическите цели и свързаните с тях приоритети за развитието на районите за планиране на страната в периода 2005-2015 г., съдържащи се в Националната стратегия за регионално развитие.

Отчетени са новите цели на европейската политика за социално-икономическо и териториално сближаване за периода 2007-2013 г., както и предвижданията в проектите на регламентите за структурните фондове на ЕС за същия период.

При подготовката на Общинския план за развитие 2007-2013 г. са отчетени предвижданията относно развитието на общината, отразени в актуализирания общински план за развитие на община Крушари за периода 2005-2006 г..

Планът осигурява преход в развитието на общината от предходния планов период – 2000-2006, стъпвайки върху постигнатото и осигурявайки приемственост. Това ще позволи общинската администрация и другите заинтересовани страни да работят върху подготовката на проекти, с които общината да кандидатства още със стартирането на новия планов период.

Планът е фокусиран върху следните ключови области:

- кономическата сфера - с акцент върху възможностите на МСП за икономически растеж, намаляване на бедността, създаване на заетост и ефективно използване на наличните природни и човешки ресурси;
- селското стопанство като приоритетен отрасъл;
- социална сфера – образование, здравеопазване, култура;
- екология и околна среда;
- техническа инфраструктура;
- общински бюджет.

Изготвен е актуален икономически и социален анализ за проблемите и тенденциите в развитието на общината в последните 2-3 години, който заедно с матрицата на силните, слабите страни, възможностите и заплахите послужи за определяне и мотивиране на стратегическите цели и приоритети за развитие на общината в периода 2007-2013 г.

В разработването на настоящия план е използвана цялата налична информация и компетенции на екипа работил по неговото изготвяне. Въпреки всичко, планът има аспекти на несигурност. Заплахите за реализацията му се коренят в недостатъчни ресурси промени в макросредата и все още силен секторен/ведомствен подход в планирането и управлението. Това води до слаба координация на финансовите ресурси и дисбаланс в защитените приоритети.

Планът за развитие на общината е разработен съгласно Методическите указания на Министерство на регионалното развитие и благоустройството за разработване на Общински планове за развитие до 2013 г.,

1. СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКИ АНАЛИЗ НА ОБЩИНА КРУШАРИ

1.1. ОПИСАНИЕ НА ГЕОГРАФСКОТО ПОЛОЖЕНИЕ

Община Крушари с административен център обл. Добрич е разположена в североизточната част на Република България, граничеща на север с Република Румъния, на изток с Община Ген. Тошев, на запад с Община Кайнарджа обл. Силистра и Община Тервел и на юг с Община Добричка.

Общината се намира в източната част на Дунавската равнина, състои се от 19 населени места с обща площ 417,5 км²., от които 276,5 км². земеделска земя/66,20%/, гори 84 км²./20%/ и основна пътна мрежа III и IV клас- 0,726 км². (121 км.) /20%/. Населените места заемат 16,9 км²., а транспорта и инфраструктурата обхващат 2016 дка от територията на общината.

Климатът в общината е умерено континентален. Средната годишна температура варира около 11,7 °С., средните максимални стойности отчетени през месец юли са

около 36,7 °С., а минималните през декември - януари варират около -13 °С. Относителната влажност на въздуха е 73%. Средногодишния размер на валежите е 402 мм., а снежната покривка се задържа за около 38 дни в годината.

Теренът в голямата си част е равнинен с надморска височина 200 м.. Плодородните площи и подходящият климат благоприятстват развитието на земеделието и животновъдството.

Общината е бедна на повърхностни водни ресурси. На територията и са изградени два микроязовира, захранвани от естествени водоизточници, като водната площ на двата язовира е 325 дка. Единият от тях е на границата ни с община Тервел и се захранва от р. Добричка.

Крушари се намира на 32 км. от областния център, на 85 км. от гр. Варна, на 70 км. от Балчик и Силистра. Общината е отдалечена от големите пазарни центрове.

Административния център е с. Крушари. Управлява се от тринадесетчленен Общински съвет и кмет, селата са разделени на десет кметства и шест кметски наместничества.

1.2. ИСТОРИЯ

Районът на Община Крушари е богат на археологически паметници,но много от тях са неизследвани. Както в цяла Добруджа и тук има много надгробни могили/непроучени/ около селата Добрин,Северняк,Лозенец, Телериг, Габер и др.,което е белег на активен поселищен живот през ранните исторически епохи. Най-многобройни и разнообразни са паметниците от епохата на римското владичество и ранна Византия.

Повечето селища в днешната община Крушари са основани през периода на османското иго и епохата на Българското Възраждане: Крушари, Бистрец, Телериг, Огняново, Ефрейтор Бакалово, Загорци,Зимница и др. По време на руско-турските войни/1768-1774, 1787-1791, 1806-1812, 1828-1829г./много семейства напускат тези селища,оттеглят се на север с руските войски. Село Крушари отново е заселено около 1810 година. Първите му заселници са братята Бойчо и Стоил Стоянови,тракийци, устремили се към Русия,но останали тук. След тях идват семейства от Новозагорско,Червена вода,Русенско и Велико Търново. Населението на района се занимава със земеделие и скотовъдство, а в Загорци и с лозарство.

Първото училище е открито около 1850 година в с. Крушари, в къщата на Тодор Бойчев.Той става и първият учител. След него учителстват Петър Стоилов,Пейо Дойчев,Господин Русев,Георги Сарафов, Иван Кандиларов и др. През 1860 г. училището се премества в съседна стая на църковния параклис и до освобождението се помещава там.Издръжката е за сметка на населението.През 1884год. е построено ново училище,запазено и до днес.Поради увеличаване на учениците, сградата се оказва недостатъчна и през 1971г. е построена нова, с просторни учебни стаи, профилирани кабинети и физкултурен салон.През 1981г. училището прераства в гимназия.

В община Крушари през епохата на Възраждането съществуват три параклиса, събаряни и горени от османците, но поддържащи жив духа на българите в селото и района.Едва през 1883г. е построен голям храм –“Св. Димитър”.Най-стария параклис се е намирал в с. Александрия (1832г.), осветен от шуменския Владика Дионисий (възстановен на 2 август 2002г. и носещ името на Св.пророк Илия.)

На километър и половина от село Александрия се намира местността «Текето». Дървеното теке е единствено по рода си за цяла Североизточна България и датира от XVII-XVIII в. Дървената постройка е градена от дебели дъбови талпи с 15 м. дължина и 5 м. широчина. Двете дърворезбовани пана са най-характерното свидетелство от онова

време. Едното е с изографисана човешка ръка до китката, дървена сабя и саркофаг с два свещника. Второто пано изобразява два стилизирани кипариса, символ на вечността в древните култури. Хората свързват появата на манастира с времето на цар Иван Александър. Историческите проучвания сочат, че той е строен не по-късно от XVIII и не по-рано от XVII век. Дървената постройка е била тип «камчийска къща», което говори, че най-раните и обитатели на тези места са от района на река Камчия.

Селището Александрия се появява през първите векове на османското владичество и носи името Капаклии. Населението е изключително мюсюлманско и едва след Русско-турската освободителна война тук се заселват първите българи. Светилището наречено «Текето», придобива двойствен религиозен характер. Дотогава то е чисто мюсюлманско светилище, посещавано и тачено от от т.н. алиани, по-известни като казълбаши. Текето запустява през 40-те години на XXв., а 10 години по-късно вече е разрушено. Съществуват различни версии за това кой е светецът, погребан на това място, и дали се е казвал Мустафа Кинад, само Мустафа или Свети Илия.

През юли 2002 г. родолюбиви българи построиха на свято място параклис, носещ името «Свети пророк Илия», а август 2004 г е направена първата копка на манастир носещ същото име.

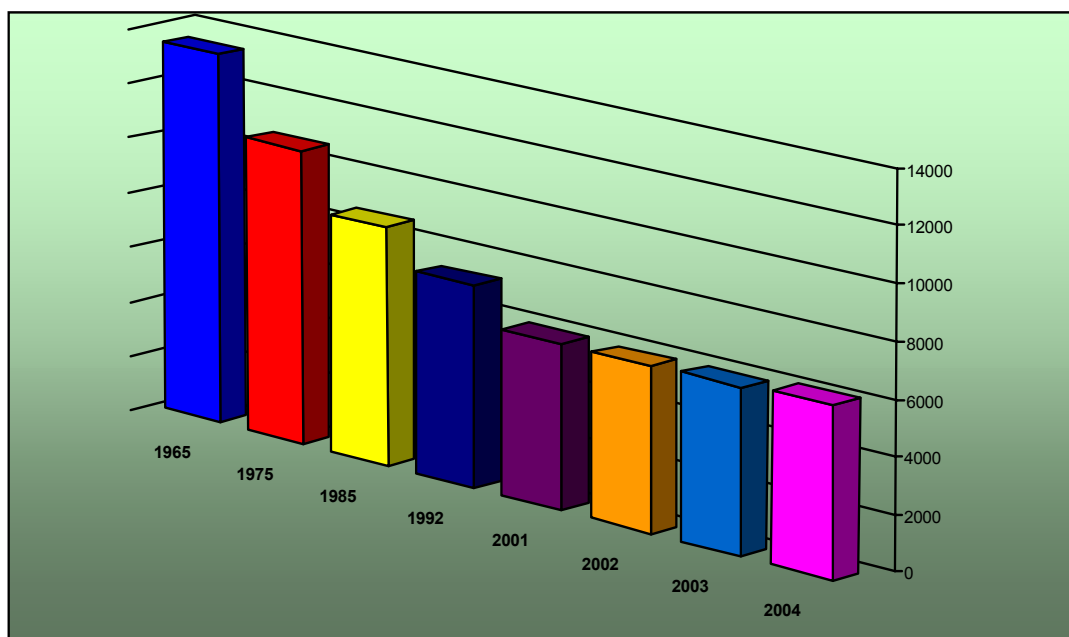
1.3. ЧОВЕШКИ РЕСУРСИ

1.3.1. Демографски процеси

Към 2004 г. населението на община Крушари наброява 6092 души- най-малкото в областта. Населението е разпределено в 19 населени места- всичките са села. По-голямата част от селата са с население между 100 и 500 души, четири са с население под 50 човека и само едно е с население над 1000 души.

Съществува значителна разлика му населението по настоящ адрес и това с постоянен адрес - последното е с по-голямо цифрово изражение -7902. Това е характерно за селата само с или с преобладаващо турско етническо население. Причината за това е голямата миграция на жители на общината в Република Турция.

Предвид статистическите данни на преброяванията от 1965г. до момента се вижда, че всеобщата тенденция на намаляване на населението е валидна и за общината, с изключение на последните три години през, които се наблюдава относително стаби-

лизиране. Особено чувствителна е тя между 1965г. и 1975г.

Територията на общината е най-слабо заселена както спрямо съставните общини на областта, така и спрямо всички общини в страната - 14,2 души на кв. км.

Демографското развитие на общината може да се обособи в два периода:

- Непрекъснато намаляване на населението до 2001г. /с най-високи темпове през 1965-1975/ г.;
- Стабилизиране на числеността на населението за периода 2001-20004г.

Динамиката в броя на населението е съпроводена и с промени в неговата **възрастова структура**. Очертава се застаряване на населението. Общината е с най-неблагоприятната възрастова структура в областта- има над 61,7% коефициент на възрастова зависимост. Увеличава се броят на лицата в трудоспособна възраст, а намалява дела на населението над трудоспособна възраст. Причината е в променените възрастови граници за пенсиониране след 2000 г. В селата с население под 50 души почти всички са над трудоспособна възраст. Известна позитивна промяна на възрастовата структура се наблюдава в селата където живеят и роми. Очакваната продължителност на живота е 67,9 години и е сред най-ниските в страната.

Естественя прираст в общината е отрицателен (-7,8 ‰ за 2002 г.), по-нисък от този за областта.

Живородени деца за 2002, 2003, 2004г. са съответно 59, 69 и 76, което определя следния Коефициент на раждаемост за посочените години- 10‰, 11,6‰, 12,5‰, който е по-висок от този за страната.

Коефициента за смъртност за 2001 и 2002г. е съответно- 17,2‰ и 16,1‰ , по-нисък от същия за селското население в страната.

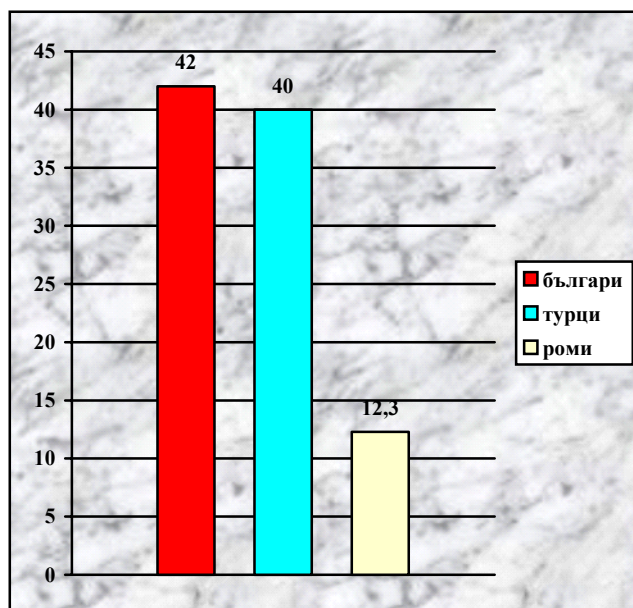
Детска смъртност е по-ниска от средната за страната.

Миграция

По официални данни за 2002г. миграцията в община Крушари е -37. В действителност е трудно да се засеche движението сред ромския етнос. По горе споменахме, че има несъответствие между живеещите по настоящ адрес и тези с постоянна адресна регистрация. Причината за това основно е миграционните процеси сред турския етнос, които мигрира в посока към Република Турция. Причините за това са икономически. Тези процеси са започнали от 1989г. и продължават до днес, но с по-слаб интензитет през годините на този век. Изоставените и продаващи се на ниски цени жилищни имоти на това население даде възможности на роми от други общини да се възползват от тях. Притегателни центрове за емигрантите са големите градове- Добрич, Варна, София и съседните ни държави - Турция и Гърция.

Етническа структура

Според статистическите данни от 2001г. етническият състав на населението в общината е както следва: българи- 2482 /42%/, турци- 2391 /40%/ и роми - 729 /12,30%/сумата от процентите е по-малка от сто, тъй като има неопределили се. Няма

етническо напрежение. Православието и мюсюлманството са основните вероизповедания в района. В общината има две църкви и джамии /приспособени къщи/. Няма православни свещеници.

Образователна структура

Делът на населението с образование над средното в общината е много малък - 2,5%. Няма или са недостатъчни местните специалисти с висше образование в образованието, здравеопазването, в общинска администрация и др.. Преобладава население с основно и начално образование. Съществува неграмотност сред ромите. Около 100 деца не посещават училище.

Обобщените демографски характеристики :

- Относително стабилизиране на броя на населението през последните години;
- Ниска плътност на населението;
- Неблагоприятна възрастова структура;
- Отрицателен прираст;
- По-висок Коефициенти на раждаемост от тези за страната;
- Коефициента на смъртност е по нисък от средния за селското население за страната;
- Отрицателен механичен прираст;
- Етническа търпимост;
- Нисък образователен ценз на населението;

1.3.2. Образователна инфраструктура

Детски градини

Въпреки намалението на децата в предучилищна възраст, броят на функциониращите детски градини през последните години се запазва - 10 ЦДГ и една ПДГ. Лип-

сата на доходи и безработицата е основна причина за отглеждане и възпитание на деца в домашни условия. Социалната сегрегация неминуемо налага потребности от различни стандарти и в тази сфера на услугите.

Полудневната детска градина и три ЦДГ са в приспособени сгради. Общото състояние на сградите е задоволително. Съществува проблем със сградата на една детска градина.

Обзавеждането и методическите пособия не отговарят на реалностите.

Училища

Към 2004 г. в общината функционират общо 4 училища, от които 3 основни и 1 СОУ с общо 645 ученици, има слети и маломерни паралелки. Училищата са общински.

Съществуват проблеми с прибирането и задържането на подлежащите на задължително обучение деца. Административните мерки детски надбавки срещу удостоверение за посещаемост на училище и паричните помощи за първокласниците дават резултати, но не решават проблема. Броят на отпадналите ученици намалява но остава висок - 15%.

Има организиран ежедневен транспорт за пътуващите ученици. Автобусите са стари и износени, и не предлагат необходимия комфорт, а пътната мрежа е в крайно лошо състояние.

Сградите на училищата са построени за целта и са общинска собственост с изключение на училището в Лозенец, където е държавна и е строена преди 1940 година. Състоянието на общинските сгради е добро, нуждаят се от частични ремонти, а обзавеждането не е адекватно на времето. В средното училище и училището в с. Коритен има обзаведени компютърни кабинети. В три от училищата - Крушари, Коритен и Лозенец има регистрирани училищни настоятелства, но с изключение на последното останалите не развиват дейност. Общинската училищна земя е 1200 дка.

Заетост на учителските кадри

Общия брой на учителите, работещи в детските градини и училищата на общината е 78, от които 48 са с висше образование, а 42 пътуват от гр. Добрич. Двама учители от общината са без работа или работят по принуда в друга сфера.

Образователна интеграция на ромските деца

В училищата преобладаващ контингент са учениците от малцинствените етноси. Проблемът е осъзнат, признат и не толкова институционализиран. Съществува общинска програма за интеграция на ромските деца, която засега не намира приложение. Не се използва неправителствения сектор - ромски неправителствени организации.

Домове

В Крушари е изграден Дом за деца и младежи с умствена изостаналост с капацитет 108 места. В Дома работят 54 педагози, санитарии и работници.

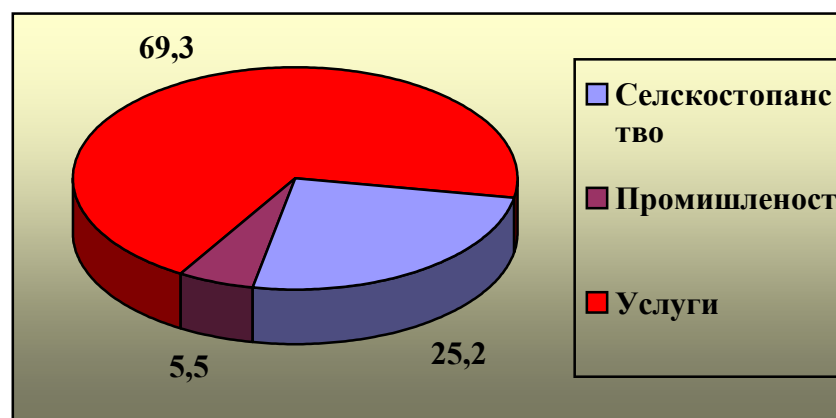
1.3.3. Социално икономическа обособеност на населението

Заетост

Наетите лица по трудово и служебно правоотношение в общественния и частния сектор са:

сектор	2000г.	2001г.	2003г.
обществен	347	362	346
частен	297	310	260

Общината заема последно място по заетост от осемте общини в областта. Заетостта по сектори е следната:

Високият дял на заетостта в сферата на услугите се дължи на работещите в организациите на бюджетната издръжка: общинска администрация, училища, детски градини, дом за деца и младежи с умствена изостаналост, социалната и културната сфера.

Броят на заетите в аграрния сектор за общината е 1,8% от този за областта, а за секторите на индустрията и услугите тези стойности са съответно 0,1% и 0,9% - най-ниските в сравнение с останалите общини в областта.

Безработица

Броят на безработните към 01.03.2005г. е 729 души, което е 28,86%. Спрямо 2004г. има увеличение на безработните със 132 души, което е резултат от ограничаване на заетостта по програмата “От социални помощи към заетост” Безработицата в община Крушари е най-голямата в областта и над два пъти по-голяма от тази в страната. Преобладават безработните между 30 и 50 години, които са 46,36%.

Безработните са с ниска квалификация – 87,65% от тях са с начално, основно образование и без образование.

През 2004г. 30 безработни без квалификация бяха обучени и придобиха квалификация “Работник по лесокултурни мероприятия”

Здравеопазване

Медицинските услуги в общината се предоставят от пет регистрирани лекарски практики, включващи пет лекари, един фелдшер, акушерка, медицинска сестра. Няма Районна поликлиника с болнични легла. Квалифицирана медицинска помощ се предлага по график от пристигащи от Добрич специалисти.

Стоматологични услуги се извършват от една практика в централното селище на общината.

Няма “Спешна медицинска помощ”, общината се покрива от службата в Добрич.

В цялата община има една аптека разположена в административния център - с. Крушари.

Има изграден един училищен медицински кабинет, намиращ се в средното училище. Назначеното медицинско лице обслужва всички училища и детски градини.

Обитаване

По данни от последното преброяване жилищата в общината са 2949. На двама души се пада едно жилище. Съществуват села където съотношението е обратно, което се обяснява със силното обезлюдяване. Почти всички жилища са селски къщи, изградени от тухли или кирпич, притежават поне два компонента - ток и вода, но са много малко тези, които имат и канал. Голяма част от жилищата на ромския етнос са с много ниско качество. Само в централната част на с. Крушари има изградени жилищни блокове - панелки, които са канализирани. Останалите жилища са свързани със септични ями. Няма изградена пречиствателна станция.

Спорт

В общината няма организирана спортна дейност. Кампанийно се организират спортни състезания - футбол или волейбол. В Крушари има изграден стадион, който не се използвал от години, но въпреки това е в относително добро състояние. Спортна база има в три от училищата на общината, като откритата и закритата база на Средното училище е в много добро състояние. В останалите училища физкултурните салони подлежат на ремонт.

1.3.4. Инфраструктура на културата

Пазител на културните традиции и духовността в Община Крушари вече повече от сто години са читалищата, които са огнища на просвета и родолюбие. Десетилетия наред сериозна творческа дейност извършват фолклорните състави – танцови и певчески, съставите за автентичен фолклор. В тях ревниво се пази традицията, за да бъде съхранена и предадена на бъдещите поколения. Танцови състави и певчески групи от общината са лауреати на регионални, национални и международни фолклорни събори. След известно прекъсване от 2000 г. е възобновено провеждането на регионалния фолклорен събор в местността «Текето». Театралната самодейност има също богата история и традиции. Много на брой са спечелените призови места в регионални и национални прегледи на театралната самодейност. В последните години се създадоха възможности за международно сътрудничество и обмен в областта на духовната култура. От 1983 до 1989 година ежегодно се провеждаха дни на културата «Дъга над равнина-

та». На територията на Общината има 7 читалища в 5 от които се развива културна дейност. Библиотечния фонд е над 46 000 тома художествена и отраслова литература.

В общината няма кина, театри, клубове, интернет.

Кабелна телевизия има само в административния център. Некачествено покритие на трите национални програми в ефир.

Проблеми на социалната инфраструктура

- Затруднения по осигуряване на финансови ресурси за поддържане и обновяване на съществуващата инфраструктура – на образованието и културата;
- Проблеми с прибирането и задържането на подлежащи на задължително обучение деца от ромски произход;
- Нерешени проблеми с интеграцията на ромските деца – необходимост от действаща общинска програма;
- Малък брой аптеки в общината. Проблеми със снабдяването с лекарства.
- Недостатъчна културна дейност, особено сред етническите малцинства;
- Недостатъчно медийно и виртуално покритие;
- Липса на организиран спортен живот ;

1.4. ОБЩИНСКИ БЮДЖЕТ

Бюджетът на общината се формира основно от субсидии от републиканския бюджет – 91,48%, едва 8,52% е дялът на собствените приходи. През 2004 г., държавната субсидия е била в размер от 1869925 лв., при общ бюджет от около 2044010 лв. Очертава се тенденция за намаляване на собствените приходи поради изчерпване на имуществото и ДМА, които подлежат на приватизация, а това е съпроводено и с намаляване на приходите от наеми. Липсата на развита икономика и ниската инвестиционна активност в общината задълбочават тази тенденция. За предходната година собствените приходи са в размер на 174058 лв., като дялът на данъчните приходи е 46855 лв., а на неданъчните 127230 лв. Получени са трансфери от МТСП за програмите по временна заетост в размер на 435203 лв. и от изпълнителна агенция “Пътища” – 136235 лв.

Структура на разходите по функции.

Функция	Разход лв.	Дял в %
Общи държавни служби	350174	19,70%
Отбрана и сигурност	22189	1,25%
Здравеопазване	3489	0,20%
Образование	841993	47,38%
Социални дейности	387082	21,78%
Жилищно строителство	59736	3,36%
Почивно дело	102945	5,79%
Икономически дейности	9592	0,54%
ОБЩО:	1777200	100,00%

От структурата ясно се вижда, че с най-висок относителен дял в разходната част е функция Образование – 841993 лв. /47,38%/, следвана от Социални дейности 21,78%. Същата е тенденцията и при разпределянето на капиталовите разходи, като най-голяма част от тях се заделя също за тези две функции: за Образование – 37449 лв. и за Социални дейности – 34499 лв. 30000 лв. от сумата за капиталови разходи в Социални дейности се дължи на условието за съфинансиране на общината по реализирането на проект “Изграждане на дом за стари хора” в с. Добрин. Необходимо е чрез програмите за енергийна ефективност да се вземат мерки в съответните учреждения за да се намали тяхната енергийна издръжка.

Бюджетната 2004г. общината приключва без финансови задължения и преходен остатък в размер на 426599 лв.

1.5. СТОПАНСКИ СЕКТОР

1.5.1. Промисленост.

Промислеността като отрасъл в общината почти не е затыпена. Единствените представители на промислеността са три шивашки фирми.

В с. Крушари функционира цех към фирма “Албена- стил” гр. Добрич, където работят 160 работници от цялата община. Цехът е специализиран главно в производство на долната част на мъжка и дамска конфекция (поли и панталони), но се характеризира с недостатъчна ефективност на производството и постепенно стесняване на пазарите. Работи се с физически и морално остаряла техника и не достатъчно добре квалифициран персонал. В условията на силна конкуренция в бранша трудно издържа на условията на пазарното регулиране.

В шивашката работилница на ЕТ “Дини-Стил” са ангажирани 15 работника. Фирмата произвежда качествена мъжка и дамска конфекция и е осигурила външен пазар за своята продукция в страни като Италия, Канада и САЩ. Във фирмата се работи с високотехнологична японска производствена линия, което благоприятства осигуряването на високо качество на продукцията.

Сравнително скоро “Ивтех” ООД гр. Добрич също разкри шивашки цех в с. Крушари. Фирмата е дистрибутор на шивашка техника и оборудване, така че шивашкият цех по-скоро има функциите на демонстрационен център за оборудването, което предлага фирмата. В цеха се произвеждат пердета и бельо предназначени главно за вътрешния пазар. Създадени са много добри условия на труд за 10 работника.

Хлебопекарната на ЕТ “Осман Османов” в с. Коритен е с капацитет 1200 хляба. Ежедневно осигурява 800 бр. ръчен хляб за жителите на 6 села разположени в крайната североизточна част на общината. Фурната разполага с българска хлебопекарна печ произведена 1965г. на дърва, но е добре поддържана и в добро състояние, произвежда качествен хляб. В останалите села на общината, които са в по-голяма близост до областния център в миналото бяха изградени и функционираха хлебопекарни, които бяха принудени да прекратят своята дейност, тъй като не можаха да издържат на конкурентните цени на хлебозавода в гр. Добрич.

Набира скорост и авторитет изградения автосервиз в село Крушари, насочен главно към поддръжка и ремонт на селскостопанска техника и оборудване. Технически

обезпечен и с квалифицирани специалисти сервизът успя да спечели голяма част от земеделците в общината като свои клиенти.

На територията на общината работи кланица, която не може да натовари пълноценно своя капацитет понеже изкупува животни само от личните стопанства, това определя цикличността и неритмичността на нейната работа, а от там и слаба ефективност. Кланицата не може да предложи приемливи и конкурентни цени на местните животновъди и затова голяма част от животните за месо се реализират извън границите на общината на неорганизиран пазар.

Всички изброени предприятия са с незначителен дял и принос в икономиката на общината. Не малка част от тях са със затихващи функции и намаляващ пазарен дял, а за други тепърва предстои да се доказват в условията на пазарна икономика. През последните години има фалирали предприятия- мандра, неефективно работеща мелница, недовършен проект за построяване на цех за консерви, общинска фирма с ограничена дейност. Слабото представяне на този отрасъл е продиктувано от исторически и традиционно заложените приоритети в селскостопанското производство, липсата на квалифицирани кадри, неблагоприятната среда за привличане на инвестиции, лоша инфраструктура, липса на преференции и бизнес инициатива в сектора.

1.5.2. Търговия.

Търговската мрежа в общината се състои от 64 частни търговски обекта и два обекта, които се поддържат от ПК "Светлина" с. Крушари. Структурата на търговската мрежа в общината се състои от:

Търговски обекти – 42 обекта:

- смесени магазини	- 16
- магазини за хранителни стоки	- 12
- магазини за промишлени стоки	- 7
- аптека	- 1
- книжарница	- 1
- павилиони	- 5

Заведения за обществено хранене – 22 обекта:

- нощен бар	- 1
- завед. за бързо хранене	- 2
- кафе-аперативи	- 8
- пивници	- 7
- снек-бар	- 1
- кафе сладкарници	- 2
- ситничарски цех	- 1

Средно претеглено в еди търговски обект в общината би следвало да се обслужват 95 жителя. Но тъй като търговските обекти са съсредоточени неравномерно в съставните села на общината в голяма част от тях състоянието на търговското обслужване е незадоволително, а в някои от тях е дори критично. Това са села със застаряващо население, минимални доходи и ниска покупателна способност. В условията на пазарна икономика търговците не са заинтересовани да разкриват обекти в такива населени места, дневният оборот е изключително нисък изкупуват се в ограничен асортимент

малки количества стоки само от първа необходимост. Такова е положението в селата Зимница; Поручик Кърджиево, Добрин, Благовец, Кап. Димитрово, Бистрец, Загорци, Земенци. В тези населени места функционират един максимум два магазина със съкратено работно време, предимно в сутришните и следобедните часове. Особено критично е положението в селата Зимница и Поручик Кърджиево, където единствените останали магазини са на път да бъдат закрити. Инспектиращите органи (РИОКОЗ) поставят високи изисквания към помещенията в които се упражнява търговска дейност. Ниската рентабилност в тези обекти не позволява на техните собственици да заделят средства, с които да подобряват състоянието на търговските помещения. Това е основен проблем на по-голямата част от търговците, с изключение може би на тези, които упражняват търговска дейност в центъра на общината. Освен това голяма част от помещенията в които се упражнява търговска дейност са наети, като 31 от наетите обектите са собственост на ПК "Светлина" – Крушари, 6 са собственост на община Крушари и едва 26 са частна собственост. Търговците не са заинтересовани да инвестират средства за подобряване на обекти, които не са тяхна собственост.

Ниският социално икономически статус на населението, високият процент на безработица, цикличността и сезонният характер на доходите в селскостопанския сектор, всички тези фактори са предпоставка за ниският, дори отрицателен ръст на доходите на жителите на общината. Освен това се засилва неблагоприятна тенденция към натурализиране на доходите на домакинствата. В условията на пазарно регулиране тези показатели оказват пряко влияние върху покупателната способност на населението и структурата на търговската мрежа.

1.5.3. Селско стопанство

Изключително благоприятното съчетание на природо-климатичните условия в региона са реална предпоставка за високата степен на развитие на селското стопанство. То винаги е било и сега също е един от приоритетните отрасли в икономиката на общината. Селското стопанство е застъпено във всички селища на Общината и има важна роля за цялостното ѝ развитие и остава единствен и основен източник на доходи за населението. Двата основни подотрасъла - растениевъдство и животновъдство не са развити в еднаква степен.

Растениевъдство

От цялата територия на общината 417,5 хил. дка. - 276,5 хил. дка. са земеделски територии от тях 1500 дка. – 0,54% са пустееща и необработваема земя. Общината разполага с богат фонд мери пасища 35,8 хил. дка., които съставляват 8,57% от територията. Делът на общинския поземлен фонд е 4 194 дка., а на държавния поземлен фонд – 43 732 дка.

Съществуването на добри условия за развитието на растениевъдството се обуславя от сравнително високия дял на обработваемата земя.

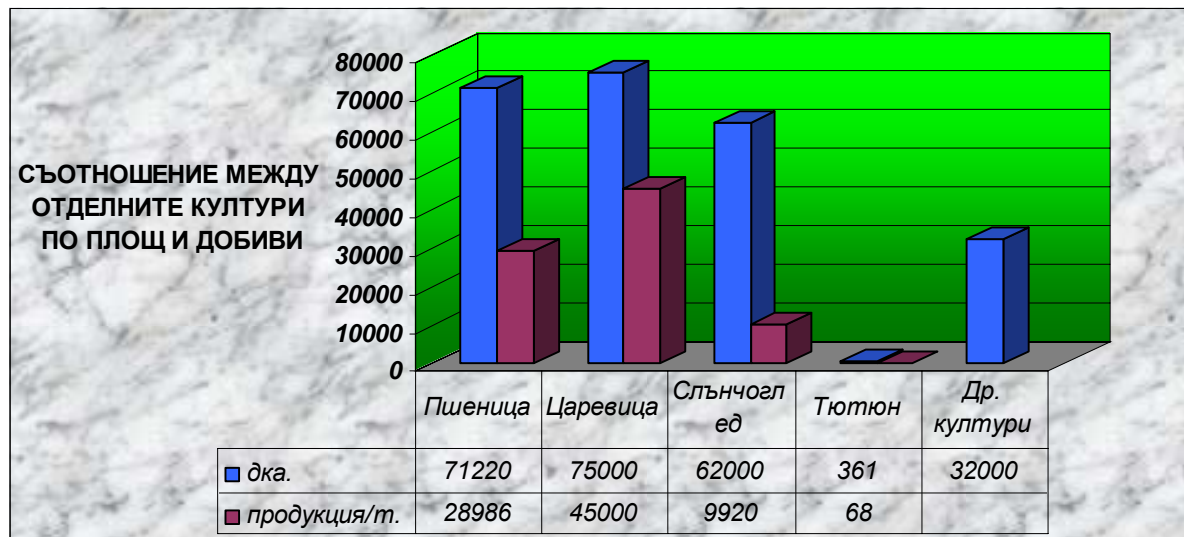
Селското стопанство на общината се развива в общо 28 стопански структури, от които: 6 - акционерни дружества; 8 - дружества с ограничена отговорност; 4 - еднолични дружества с ограничена отговорност и 10 еднолични търговци.

Всички тези фирми обработват около 48,7% от общия поземлен фонд. Голяма част от тях са външни за общината и не допринасят за приходите ѝ. Повечето аренда-

тори са финансово нестабилни. Кооперативната форма на обработка на земята вече не съществува на територията на общината.

Преобладаващ дял 135 хил. дка. се обработват в 423 лични натурални стопанства. Голяма част от тях не са регистрирани като частни земеделски производители. Ниското ниво на научно и кадрово обслужване не е предпоставка за конкурентноспособност на отрасъла.

Тенденцията в развитието на най-предпочитаните от стопаните култури може да се види от следната графика:

От диаграмата личи тенденцията от подчертан стремеж сред производителите да залагат на производството на основните зърнено фуражни и технически култури – царевица, пшеница и слънчоглед. Много други култури отглеждани в близкото минало в общината са отдавна забравени. Монокултурното производство дава известни преимущества на участниците в производството, но от друга страна съдържа много рискове. Тясната специализация в производството на ограничен брой продукти, които са широко разпространени не само в общината, но и в областта и в други региони не е особено препоръчително. Освен увеличаване на риска от масово унищожаване на посевите при възникване на бедствена ситуация, се увеличава и рискът от свръхпроизводство при някои от основните култури. След като в страните от Европейския съюз са въведени квоти за производство, не е далече въвеждането им и у нас.

При царевицата размера на засетите площи (29,60%) и общия обем произведено зърно е увеличен в сравнение с предходните години. За стопанската 2003/2004г. е постигнат среден добив от 600 кг./дка. Макар, че производството на тази култура е силно зависимо от климатичните условия и средния добив варира значително през отделните стопански години, увеличението на нейният дял се дължи на дребните производители. Технологиите на отглеждане на царевица позволява голяма част от механизиранията обработка да се замени със ръчен труд, включително и прибирането на продукцията, особено когато нейното производство е раздробено на малки парцели. Това е неблагоприятна тенденция, но значителен дял от частните земеделски производители не разполагат с достатъчно финансови средства за да осигурят напълно механизирана обработка на земята. Освен това царевицата, която произвеждат те е предназначена не само за продажба, но и за задоволяване на нуждите на частните животновъдни стопанства, което е допълнителна предпоставка за увеличаването на относителния дял на тази култура.

Пшеницата традиционно се е наложила като основна култура и заема близо 1/3 от обработваемата земя в общината. В Добричка област, която е 4,3% от територията на страната се добиват повече от 15% от житото на България. За отбелязване е, че през последните години засетите площи са намалели. Произведените количества са се увеличили средно с 4%, но при влошени качествени показатели /ниско хектолитрово число, по-ниско ЧХС и др./ Постигнатият среден добив в размер на 407 кг./дка. е по-висок от този за страната.

Слънчогледът е сред най-предпочитаните култури за отглеждане. В района съществуват изключително подходящи условия за отглеждането му, съчетани с натрупан богат производствен опит. Средните добиви от единица площ (160 кг./дка.) се доближават с постиженията на развитите страни в това направление. Висококачествените сортове внедрени в производството дават възможност да се увеличат рандеманите при преработката му. Това му гарантира постоянно висока изкупна цена. Поради голямото търсене на международния пазар количеството на произведения слънчоглед в страната се увеличава постоянно. Увеличението на производството на слънчоглед в общината също е над средното за страната. Екстензивното развитие на слънчогледопроизводството на територията на общината за съжаление е съпроводено и с някои недостатъци. Недостатъчно се използват възможностите на високопродуктивните сортове, себестойността на получената продукция е неоправдано висока - главно поради ниската производителност на труда. Все още се правят пропуски в сеитбообращенията по време и по място.

Съпоставянето на тези три основни култури показва, че освен някой годишни колебания съществува обща тенденция на запазване и слабо увеличаване на добивите от единица площ. Доброто в случая е, че вече са преодолени първоначалните смущения при провеждане на реформата в селското стопанство, довела в първите години до натрупването на сериозни проблеми в зърнопроизводството. Добивите от тези култури в общината са по-високи от средните за страната, но все още са далече от постиженията на високоразвитите страни - производителки. В това отношение постиженията в производството на царевичата, а след нея и на пшеницата са все още незадоволителни.

Освен трите основни култури, в общината се отглеждат и много други, но те не заемат особено място в общия обем на произвежданата от растениевъдството продукция, въпреки това те също бележат своите тенденции и дават представа бъдещата картина и структуриране на този сектор. Увеличава се дела на фуражните култури, което отново е свързано с изхранване на животните от личните стопанства. Сред тях основен дял имат: ечемик – 10500дка. със среден добив 400кг., пролетен ечемик – 3000 дка. среден добив 213кг., овес 100 дка. с добив 120кг., а също така и люцерна – 4900дка.

Широко застъпена в миналото култура като фасула сега се отглежда едва на 550 дка., а леща на 780 дка., това се дължи на по-високата трудоемкост и липсата на гарантирано изкупуване.

По-големите производители “опипват почвата” и правят опити да пробият на пазара с по-нетрадиционни култури като: рапица 5000 дка. - добив 300кг., кориандър 3500 дка. - добив 70кг., бял трън 580дка. – добив 50 кг. Разширяването дела в бъдеще на тези култури ще допълни благоприятните предпоставки за развитие на пчеларството.

След като бе забравен за дълъг период от време, тютюнът отново се завръща като отрасъл в селското стопанство. Отглежда се предимно в села с висок процент на безработица и заетите в него съставляват голяма част от нерегистрираните ЧЗП. Сътресенията свързани с приватизацията на тютюнопреработвателния сектор, а от там и несигурността и неясното бъдеще на пазара, рефлектират директно върху тютюнопроизводителите. Голяма част от тях остават с не изкупени количества обработен тютюн, на други неоправдано се занижава качеството на продукцията, поради което не могат да

получат реалната и цена. Не се изпълняват квотите или се забавя изкупуването на продукцията и по този начин производителите се поставят в невъзможност да реинвестират през следващата стопанска година.

През 2004г. чрез реализиране на проект по програма “ПЛЕДЖ” бяха рехабилитирани стари напоителни системи, с което се създадоха условия за развиване на поливно земеделие върху 170 дка. земя. Въпреки създадените благоприятни условия за зеленчукопроизводство, голяма част от собствениците и наемателите на тези площи съвсем нецелесъобразно и неоправдано се насочиха към засяването на технически и др. вид култури. Още около 100 дка. обработваема земя са с възможности за напояване от естествени водоизточници.

Обезпокоителен е факта, че производителите в общината, не разполагат с еквивалентна за своето производство складова база, там където я има е с недостатъчен капацитет, а това не им позволява да складират своята продукция и да я продават по-късно при изгодна пазарна конюнктура. Това също е предпоставка за изтичането на паричен ресурс, който не се оползотворява в икономиката на общината.

В центъра на общината с. Крушари е изградена зърно база, която е наследство от годините на АПК. В момента собственик на базата е “Зърнени храни България” ЕАД. Капацитетът на базата е 42000 – 45000 тона зърно, но от него сега се оползотворяват едва 40%. Оборудвана е с 3 сушилни с производствена мощност 100 т./ч. В зърно базата са наети 10 души персонал, разполага с лаборатория и кантар, извършва лабораторни анализи. Чрез своите мощности зърно базата заема монополно положение на пазара в региона, освен това под формата на услуги предоставя складови помещения и мощности на външни изкупвачи на зърно и по този начин пазара на селскостопанска продукция за общината се управлява от външни фирми.

Положителен факт е стартиралото обновяване на селскостопанската техника в отрасъла, най-вече сред арендаторите, които умело се възползват от услугите на ДФ “Земеделие”. При ЧЗС обаче ситуацията е променена, трудно се възползват от услугите на фонда, тъй като немогат да отговорят на условията за съфинансиране и им е необходима помощ за да се справят с големия обем документация.

В Общината още няма развит пазар на земеделска земя. Сделки стават за малки парцели. Натискът на търсенето на големи площи (200-300 дка) е осезателен, но до сделки не се стига, по две основни причини:

- предлаганите цени са ниски (80-100 лв/дка) и собствениците се въздържат в очакване на по-високи оферти (включително от чужденци);
- раздробени имоти с много собственици; уедряването на земята е стратегически фактор за развитието на пазара.

Животновъдство

В миналото животновъдството в общината бе силно централизирано и поставено в зависимост на големите преработващи предприятия в областта. Силно развито преди, загуби много от своите позиции. Сега броя на отглежданите животни и обема на добиваната продукция е значително намален. Бавните темпове на провеждащата се реформа в областта на селското стопанство задържа неговото развитие.

Фактори, които влияят негативно върху развитието на животновъдството са: несигурния пазар на продуктите от животински произход, недостатъчният контрол върху вноса на тези продукти, нелоялната конкуренция и ниските изкупни цени. Високата цена на фуражите, липсващия (разрушен) или почти амортизиран сграден фонд също възпрепятства развитието на животновъдството.

В животновъдството на общината малките частни стопанства заемат преобладаващ дял. Развитието на този отрасъл е в тясна взаимовръзка и зависимост от значителния процент на безработица и високата възрастова граница на заетите в него. Основното му предназначение е за самозадоволяване нуждите на населението. Характеризира се с ниска производителност на труда, съпроводена с тежък непривлекателен труд, липса на механизация и автоматизация в производството.

Говедовъдство:

Богатият фонд мери пасища, които заемат 8,57% от територията на общината, възможността за собствено производство на концентриран фураж и възможностите за оползотворяване на груби фуражи благоприятстват развитието на говедовъдството. В момента се отглеждат общо 1804 крави, които осигуряват 3336408 литра мляко годишно. Отглеждането е силно раздробено в много на брой малки ферми. В 260 стопанства се отглеждат до 5 крави, 5 до 10 крави се отглеждат в 57 стопанства и едва в 18 ферми се отглеждат на 10 крави. Фермите са разположени в населените места или в непосредствена близост до тях. Само в някои от по-големите ферми са създадени необходимите санитарно хигиенни условия за отглеждане на животните и млеконадой. Генофонда е неизвестен, не се извършва селекционно племенна работа с елитни животни. Количеството и качеството на млеконадоя е под необходимите стандарти.

Овцевъдство и козевъдство:

Не по различна е ситуацията и в този отрасъл. През последните години се наблюдава устойчива тенденция на намаляване на отглежданите животни. Вътрешната тенденция е на увеличаване броя на козите за сметка на намаляване броя на овцете. Причината е по-дългата и по-високата млечна продуктивност на козите. Сега в общината се отглеждат 7690 овце и 2450 кози. 20-50 овце се отглеждат в 36 домакинства, 50-100 се отглеждат в 12 стопанства, а над 100 овце се отглеждат само в три стопанства. В 24 стопанства се отглеждат на до 30 кози. В домакинствата овцете и козите се отглеждат заедно и по този начин се нарушава всякаква технология за отглеждане на животните. Цените на продукцията от този подотрасъл са под стойността на издръжката на производството и особено овцевъдството продължава да е нерентабилен отрасъл. За предходната година са произведени 24т. овче мляко, 16т. козе мляко и 80т. месо. Вътрешният пазар на продуктите от овцевъдството и козевъдството е несигурен и ограничен, а контрола върху качеството слаб. Продукцията от месо, вълна и кожи се изкупува неорганизирано от преминаващи прекупвачи на ниски цени.

Свиневъдство:

Отрасъл с изградени традиции в личните стопанства, който заема голям дял в производството и предлагането на пазар на животинска продукция. В момента се отглеждат 1075 свине. Само в 2 стопанства се отглеждат над 50 свине, в 38 стопанства се отглеждат 10-20 свине. Този сектор има най-висок дял при самозадоволяването на населението с месо. Продукцията се изкупува от местната кланица на цени силно колебаещи се в зависимост от сезона и конюктурата на пазара. Не се правят опити за механизирани и осъвременяване на условията при които се отглеждат животните.

Птицевъдство:

Птицевъдството отново е отрасъл ориентиран главно към самозадоволяване нуждите на населението от месо и яйца. В Общината се отглеждат около 189 600 бр. кокошки, патици, пуйки, гъски. Отглеждането на птиците изцяло е съсредоточено в домакинствата. До скоро съществуваше птицеферма за кокошки носачки, която се окажа конкурентно и икономически неефективна. Не е организирано изкупуването на яйца, както и на птици за клане.

Пчеларство:

Този отрасъл бележи бързи темпове на растеж през последните години в общината. Ниските доходи на населението го карат да търси алтернативни форми за осигуряване на допълнителни приходи. Възможностите за самовъзпроизводство при пчелите е предпоставка голяма част от безработните да започнат да се занимават с пчеларството като бизнес. Природните и климатичните дадености в общината са много добри и благоприятстват развитието на този бизнес. Тенденцията в растениевъдството към увеличаване на засетите площи с медоносни култури като кориандър, рапица, бял трън и утвърждаването на слънчогледа като основна култура, дават възможност за осигуряването на богата паша за пчелите. Средните добиви от мед и пчелни продукти е близо два пъти по-висок от този за страната. В общината са регистрирани 2327 пчелни семейства в общо 55 пчелина. В 36 пчелина се отглеждат 20-50 семейства, а в 19 пчелина се отглеждат над 50 семейства. Това не дава ясна картина на заетите в този сектор, тъй като за съжаление голяма част от пчеларите не са регистрирани. Благоприятна тенденция е, че в последно време се правят опити и се търсят форми за сдружаване на заетите в бранша.

ОСНОВНИ ИЗВОДИ:

1. Селското стопанство е основен източник на доходи за населението на Общината.
2. Природно-икономическите ресурси на Общината са благоприятни за развитие на селско стопанство, но потенциалът още не е оползотворен, въпреки тенденция за съживяване на отрасъла.
3. Раздробено земеделие и животновъдство, необходимост от комасация (8677 собственика имат 17 341 имота);
4. Ниски изкупни цени на продукцията при висока себестойност (от високи цени на торове, пестициди, горива, части за поддържане на техниката).
5. Животновъдството като подотрасъл на селското стопанство значително е изостанало в сравнение с растениевъдството
6. Необходимост от изграждане и развитие на предприемаческа инфраструктура в полза на селскостопанските производители.

Въпреки , че е добре развито растениевъдството в общината ще трябва в бъдеще да се доближи до постиженията на развитите европейски страни. За да може да предложи конкурентноспособни цени и високо качество. Затова първостепенно по важност е да се вземат мерки за повишаване на добивите чрез подобряване ефективността на производството в растениевъдството. Един от начините за увеличаване на ефективността на производството е уедряване на площите при запазване интересите на малките и средни стопани, включително и чрез стимулиране пазара на земята. Съвременното земеделие е немислимо без прилагането на новите достижения на селскостопанската наука непосредствено в производството. В това направление общината може да се възползва от близостта и да ползва потенциала, с който разполага Института по пшеницата и слънчогледа край Ген. Тошево. Необходимо е да се направят системни проучвания и да се внедрят съвременните методи на агротехниката на отглеждане на зърнено-житни, зърнено-бобови култури и слънчогледа: сеитбообращения, обработка на почвата , торене, растителна защита, агротехника, механизация, агроикономика и др.

От изключително значение е в бъдеще да се подобри екологичната чистота на произвежданите продукти. За опазването на биологическата активност на почвата не

трябва да се допуска изгарянето на стърнищата. Необходимо е да се оптимизира торенето след предварително анализиране на почвения състав. Задължително е въвеждането повсеместно на екологични системи на земеделие - съхранение и използване на оборския тор и компост като средство за торене, силно ограничаване на минералното торене, на хербицидите и пестицидите. Тяхното приложение да става само при доказана необходимост.

Внедряване на високопродуктивни сортове при традиционните култури и същевременно с това, увеличаване на разнообразието на отглежданите култури. Това означава, че на основата на по-високо ефективното /интензивно/ земеделие, без да се допуска намаляване на добитите количества пшеница, царевица и слънчоглед ще се освобождават повече площи за други култури. От друга страна ще се осигурят допълнително площи за редуването им в сеитбообращението както по време така и по място. Увеличеното разнообразие на културите ще намали риска за производителите от колебанията в търсенето и предлагането на пазарите на зърното. На първо място в това направление на територията на общината следва да бъде възстановено производството на вече отглеждани в миналото култури, независимо, че условията са най-благоприятни за зърнени култури. Бобовите култури като фасула, лещата и соята освен, че обогатяват почвата с азот и по този начин облекчават торенето, облекчават и сеитбооборота.

В областта на животновъдството е необходимо да се извърши уедряване чрез търсене на подходящи форми за коопериране на дребните производители. Освен това е необходимо да се търси начин да бъдат подпомогнати с финансов ресурс за да могат да изградят ферми в които броя на отглежданите животни да позволява ефективно развитие на отрасъла. Фермите да бъдат изнесени извън границите на населените места, да се внедрят технологии за механизизиране и автоматизиране на производството и се сведе до минимум ръчният труд и същевременно с това се подобрят санитарно хигиенните условия за отглеждане на животните. Да се обвърже животновъдството със зърнопроизводството, компостирането на животинските отпадъци и торенето на почвата.

Бъдещата аграрна политика за висококонкурентно и рентабилно производство в селското стопанство трябва да бъде насочена към:

- уедряване на площите на отглежданите култури с оглед на постигане на максимална ефективност
- внедряване на науката и прилагането на модерни методи в земеделската и животновъдна практика
- увеличаване на производството и търговията със семена и посадъчен материал
- разширяване на разнообразието на отглежданите култури в зависимост от търсенето и предлагането на пазара
- реинвестиране на акумулираните средства от растениевъдството в животновъдството за да се подпомогне отрасъла
- уедряване на животновъдния отрасъл, чрез коопериране и изнасянето му извън населените места
- създаване условия за изграждане на нови аграрно-производствени структури на базата на частно фермерство от европейски тип
- изграждане на информационна система за пазари и изкупни цени
- недопускане на безстопанствено отношение и оставени незасети площи

Горско стопанство

Горският фонд в общината се стопанисва от лесничейски участък, подчинен на държавно лесничество гр. Ген. Тошево, в който работят 8 души. Общата площ на ГСУ "Крушари" възлиза на 6043,5 ха., от която залесена – 50743,3 ха., незалесена – 867,7 ха. и 101,5 ха. горски пасища. Полезащитните горски пояси обхващат площ от 74,1 ха. Предвиденото средногодишно ползване на дървесина по лесоустройствения план е 8000 м³. стояща маса. За залесяване през десетилетието са предвидени 469,7 ха. или 47,0 ха. годишно. Горските пасища могат да осигурят паша за 1206 глави едър рогат добитък и 8199 глави дребен добитък. Основните дървесни видове са: цер, благун, червен дъб, акация, орех, гледичия и липа. Горите се обитават от благороден елен, сърна, дива свиня, фазан, яребица, пъдпъдък, гургулик, заек и др.

1.6. ИНФРАСТРУКТУРА И ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА

1.6.1. Транспортна

Пътната мрежа в общината е 152,2 км., от които 90,2 км. са от републиканска мрежа. Сомата 5 км. от общинската пътна мрежа е с трошено-каменна настилка.

През годините 2002, 2003, 2004г. в републиканската пътна мрежа на територията на общината са вложени само 350 000 лв., а в общинската- над 272 000 лв.

Цялата пътна мрежа в общината е в крайно лошо състояние. Тя е със силно разрушено асфалтово покритие, с множество локални повреди, влошено е отводняването, поради лошото състояние на отводнителните съоръжения и ниво на банкетите. В много участъци от пътищата движението се извършва по банкета или се отбива по селскостопански пътища.

Улиците в общината са 90,640 км., от които 36,260 са без настилка. Общото им състояние е лошо.

През последните десет години не са вложени никакви средства за ремонт на уличната мрежа в общината.

Единственият транспорт в общината е автомобилния.

Транспортните линии са недостатъчни- в повечето населени места дневно преминава един автобус. Транспортни връзки между населените места няма. Отдалечените села имат лоша връзка с общинския и областния административен център.

1.6.2. Електроенергийна система

На територията на общината работи клон на "Електроснабдяване Варна" клон Добрич. Функционира една подстанция с два трансформатора с мощност 25 и 16 MW. На съоръжението е извършен основен ремонт през 2000г. Подстанцията обслужва цялата община както и села от съседните общини Тервел и Ген. Тошево. Междуселищната електропреносна мрежа със средно напрежение 20000V. е с обща дължина 104 км. и обслужва деветнадесетте села на общината. Състоянието и е добро. Изградени са 46 трафопоста, на последните от тях е правен ремонт през миналата година. Вътрешноселищната мрежа с ниско напрежение е в по-лошо състояние. На частичен ремонт и подмана подлежи мрежата в селата: Пол. Дяково, част от Крушари, Северняк и част от Телериг. Уличното осветление е подменено през 2003г. с енергоспестяващи лампи 18 и 36 W. Гъстотата на осветителните тела не е с достатъчно покритие в съставните села на

общината лампи са поставени само на кръстовищата. В някои от селата уличното осветление не е отделено от електропреносната мрежа. Тенденцията е до 2007г. то да стане собственост на общината.

1.6.3. Водоснабдителна система

Водоснабдяването в общината се осъществява от подземни водоизточници чрез четири Помпени станции/ПС/: ПС- Крушари с три сондажа; ПС- Абрит с два сондажа, от които единият не функционира, същото е положението в селата Телериг и Лозенец; така също и сондажни кладенци в с. Полковни Дяково и Капитан Димитрово. Водите са с добро качество с изключение на село Капитан Димитрово където водата е с лоши питейни качества и там за питейни нужди се използват естествените водоизточници.

Водопреносната мрежа е с обща дължина 140 км., положена преди повече от петдесет години.

Дейността се осъществява от “В и К”- Добрич- участък Крушари.

Изградените девет сондажа и два кладенеца са в състояние да задоволяват напълно нуждите на общината от вода, но поради амортизирани мрежи и съоръжения, водопроводната система работи крайно неефективно и енергоемко. Често селищата остават за дълго без вода. Загубите са между 80-90%. Ежедневно възникват по няколко аварии по мрежата. Поради нестопанисване преходните водоеми не работят, а това налага помпално водоподаване, което допълнително завишава броя на аварията. Водата е скъпа.

Наложително е пускането в експлоатация на ПС- Крушари, така също и ремонт на Телериг, Абрит и Лозенец с цел същите да бъдат приведени в съответствие с изискванията за санитарно-охранителните зони около водоизточниците и съоръженията за питейно-битово водоснабдяване. Подмяна на водопровод Крушари – Александрия – Габер и частичен ремонт на напорния водопровод ПС Крушари и ПС Абрит.

1.6.4. Комуникации

Далекосъобщителната мрежа в общината като цяло се характеризира с аналогов принцип на изграждане, големи разстояния между населените места и голяма площ от покритие. Междуселищните връзки са с изтекъл ресурс на използване. Преносните системи са най- старите в областта.

Възловата централа тип А-29 е модел от 1929г., обслужва четири крайни центри от типа КРС, които осъществяват много лоши телефонни връзки.

Три от селата в общината нямат кабелизация, а други три нямат изградена телефонна мрежа.

В общината има пет АТЦ и три телексни поста. Броя на телефонните постове е 1615.

В лошо състояние се приемат сигналите на БНТ и БНР.

Мобилните оператори не покриват изцяло територията на общината. Има села без телефон и мобилно покритие.

1.6.5. Околна среда

Общината се отличава с относително чиста околна среда – незамърсени води, въздух и почва.

Опазването на околната среда и климата са особено важни приоритети.

Атмосферен въздух

Нивото на замърсяване на атмосферния въздух с вредни вещества се определя от големината на емисиите им; от техните физични и химични свойства; от характерните особености – релеф, озеленяване, начин на застрояване; от климатичните и метеорологичните условия.

В общината **не** са регистрирани замърсявания на въздуха със серни, азотни и въглеродни оксиди, метан и амоняк. За годините 2001, 2002, и 2003 стойностите на емисиите на посочените газове са нулеви. Има много ниски емисии на неметанови летливи органични съединения от порядъка на 0,19 за 2002г. На територията на общината и в съседство с нея, както и трансгранично, няма потенциални замърсители на въздуха. Като единствена опасност в това отношение може да се посочат растителнозащитните мероприятия в селското стопанство.

Крушари не разполага с месна система за наблюдение и контрол на въздуха.

Води

Районът на общината е беден на повърхностни водни ресурси.

Контролът върху качеството на питейната вода се извършва, като периодично РИОКОЗ прави пробонабиране от помпените станции. Пробите се изследват по физико-химичен /цвят, мирис, вкус, мътност, рН, окисляемост, амоняк, нитрати, хлорид/ и микробиологични показатели /общ брой микроорганизми и колли форми/.

Качеството на питейната вода е добро /няма нитратно замърсяване, а отклоненията в микробиологичните показатели са инцидентни в следствие на ремонти/. Не се изисква пречистване на питейната вода.

Почва

В североизточен район за планиране, където е разположена община Крушари, няма регистрирано замърсяване на почвите.

Сметища

В населените места на общината са обособени 16 нерегламентирани сметища. Общата им площ е 63 дка, като средно едно сметище обхваща площ от 4 дка. Въпреки, че са нерегламентирани общината полага усилия за поддържането на сметищата и намаляване на вредния им ефект върху околната среда и хората. Сметищата не оказват фатално влияние върху околната среда, тъй като на тях се експонират отпадъци от животински и растителен произход. Делът на битовите отпадъци в тях е много малък. Общината изпитва недостиг на ресурси, средства и техника за да обезпечи поддръжката на тези сметища. Към момента тече процедура по изготвянето и реализирането на проект за изграждане на депо за ТБО на областно ниво. Предвижда се съоръжението да обслужва всички общини в областта.

2. SWOT АНАЛИЗ

Въз основа на анализа на състоянието, направените изводи и тенденции в отделните сектори и сфери на развитие, в резултат на проведените срещи на пет работни групи, е направен анализ на силните и слаби страни, възможностите и заплахите за развитието на Общината.

Приоритетите в матрицата са подредени не по сектори, а по степен на значимост.

Силни страни (стимулатори на развитието)	Слаби страни (ограничители на развитието)
<ol style="list-style-type: none">1. Богат фонд земеделска земя;2. Традиции опит и нагласа за селскостопански труд;3. Наличие на мери и пасища;4. Богат горски фонд;5. Свободна работна ръка;6. Изградена пътна, водоснабдителна и енергоснабдителна инфраструктура;7. Традиции в самодейността и културата;8. Етническа толерантност;9. Относително стабилизиране броя на населението през последните години;10. Чиста околна среда;	<ol style="list-style-type: none">1. Неизползвани възможности в селското стопанство;2. Преобладаващ дял на дребното лично стопанство;3. Лошо качество и амортизирана техническа инфраструктура – незавидно състояние на пътната и уличната мрежа, амортизирана и с огромни загуби на вода “ВиК” инсталация;4. Липса на средства за поддържане и обновяване на социалната инфраструктура;5. Липса на организирано сметосъбиране и наличие на нерегламентирани сметища;6. Висок процент безработица;7. Недостатъчно развит административен и мениджърски капацитет;8. Ниска квалификация и образователен ценз на населението;9. Отдалеченост от административни и пазарни центрове;10. Не добре организирано медицинско обслужване, липса на спешна медицинска помощ;11. Неблагоприятна възрастова структура и ниска плътност на населението;12. Липса на браншови организации и действащи структури на гражданското общество;13. Липса на промишлено производство и услуги;14. Не разработени културно-

	исторически ценности; 15. Ограничен достъп на населението до комуникации – телефони, мобилни телефони, медии, интернет; 15. Амортизиран сграден фонд с ниска пазарна стойност.
--	--

Възможности	Заплахи
1. Изграждане на стопанства от европейски тип: 1.1. Растениевъдство: 1.1.1. Внедряване на високодобивни сортове при традиционните зърнени култури; 1.1.2. Увеличаване разнообразието на отглежданите култури; 1.1.3. Производство и търговия със семена и посадъчен материал. 1.2. Животновъдство: 1.2.1. Създаване и изграждане на частни ферми от европейски тип; 1.2.2. Внедряване на високопродуктивни, елитни породи. 2. Изграждане на нови пчелини; 3. Изграждане на информационна среда и капацитет за усвояване на средства от финансиращи програми; 4. Трансгранично сътрудничество; 5. Внедряване на науката в земеделската и животновъдна практика и повишаване квалификацията на заетите в селското стопанство; 6. Създаване на малки предприятия в преработвателната промишленост; 7. Развитие на селски и ловен туризъм; 8. Изграждане на браншови организации.	- Трудно приспособяване към стандартите на ЕС; - Липса на инвестиционна активност; - Липса на средства за финансиране на проекти за местно развитие.

Прилагането на този аналитичен инструмент позволява:

- пределно синтезирано представяне на една комплексна картина на общината;

- изграждане на предварителна представа за решимостта на разкритите проблеми;
- насочване към приоритетните сфери на развитие;
- насочване към приоритетните проблеми за решаване;

3. СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНАТА

3.1. ВИЗИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНАТА

Визията е консолидирана, обобщена представа/желание на една общност за стандарта на живот и качествата на средата, която тази общност изгражда, поддържа и обитава. Мнението на представителна група жители на общината, ведомствени сруктури и представители на бизнеса в общината е прието като достатъчно представително и информирано, за да залегне в мотивацията на плана за развитие.

Жителите на община Крушари искат да имат “висок жизнен стандарт”, да обитават “добре устроена жизнена среда” и да чувстват “сигурност” в живота си и този на децата им (в жилището, на работното място, на улицата, в училищата).

Хоризонтът на желанията на хората следва да се съобрази с новите реалности, които ще настъпят с приобщаването на страната към рамките и стандартите на обединена Европа.

И преди, и сега Общината разчита на земята си като ресурс за развитие, но трябва да успее да я съхрани плодородна и за идващите поколения. Техниката и технологиите, с които се обработва тя, трябва да я щадят, а плодовете на тази земя да се преработват на място, тук да се получава и крайният продукт, и добавената стойност. Това ще осигурява поминък, и работа на населението.

Земята и хората са двата основни стълба на развитието, но има и още опори - природа, традиции, сътрудничество, инвестиции. Те трябва да се развият, а Общината да запази духа на междуетническа толерантност, взаимно уважение и зачитане на различията

На тази основа е формулирана и визията за развитие на общината:

Община Крушари - привлекателно място за живот с възможности за труд, модерно селско стопанство, чиста околна среда и качествени обществени услуги.

Стратегическата роля (мисия) на Община Крушари за осъществяване на тази визия за бъдещето на общината се свежда до:

- *Насърчаване и обединяване* на усилията на местния бизнес, икономическите и управленски структури и гражданите за развитие на икономиката, създаване на благоприятни инвестиционни условия и повишаване възможностите за трудова заетост;

- *Изграждане и поддържане* на модерна, надеждна и адекватна на потребностите общинска инфраструктура;
- *Създаване* на здравословна екологична среда за обитаване и подобряване на здравния и социален статус на населението;
- *Осигуряване на условия* за инвестиции в човешките ресурси чрез стимулиране на достъпно, модерно и качествено образование и здравеопазване чрез развитие на пълноценна и културна дейност, чрез разширяване на възможностите за отдых, възстановяване и развлечения;
- *Създаване на предпоставки* за утвърждаване на общината като самобитен, туристически, културен и духовен център;
- *Разширяване възможностите* за гражданско участие в местното самоуправление и в обществения живот.

3.2. СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТНИ НАПРАВЛЕНИЯ

Обобщените изводи от анализа маркират няколко **важни** за общината **фактори**, на които може да се разчита **за постигане на желаната визия**:

- Съхранена природна среда и богато културно-историческо наследство с възможности за развитие на туризъм.
- Традиции и опит в селското стопанство, наличие на богат генофонд от култури и сортове.
- Напълно преобладаващо селско население (наличие на много обработваема земя, с възможност за оземляване на малоимотни и хора без земя).
- Благоприятни почвено климатични условия за отглеждане на зърнени и зърнено-фуражни култури.
- Запазени традиции в животновъдството.
- Богат горски фонд.
- Наличие на свободна работна ръка
- Изградена пътна, водоснабдителна и енергоснабдителна инфраструктура.

В същото време се очертават и **задържащите фактори**:

- Преобладаващата част от населението е с ниско образователно равнище и ниска професионална квалификация.
- Непълна и неефективна заетост и използваемост на човешките ресурси, водеща до временна или трайна миграция.
- Нисък стандарт на живота и нарастваща тенденция към натурализация на доходите.
- Липса на индустриално производство и липса на проявен инвеститорски интерес и на реални инвестиции.
- Лошо състояние на техническата инфраструктура.

Като се имат предвид изброените фактори, **главната стратегическа цел** за постигане на тази визия се свежда до:

- ❖ **повишаване качеството на живот чрез укрепване на аграрния сектор,**
- ❖ **постигане на стабилни темпове на икономически растеж,**
- ❖ **създаване на условия за квалификация и заетост и**

❖ **подобрен стандарт на обитаване.**

Предвид спецификата на природните условия, степента на развитие на стопанския сектор и качеството на човешкия капитал и околната среда, приоритетните направления за действие би трябвало да се съсредоточат в областите селско стопанство, малки и средни предприятия, човешки ресурси, инфраструктура и туризъм и институционално укрепване.

Конкретно формулирани, приоритетите за постигане на главната стратегическа цел могат да бъдат следните:

Приоритет 1:

Развитие и модернизация на техническата инфраструктура и подобряване качествата на околната среда

Приоритет 2:

Оптимално използване на природните ресурси в селското стопанство и формите на стопанисване на земята

Приоритет 3:

Стабилизирана икономика - инвестиционна привлекателност и конкурентноспособност

Приоритет 4:

Укрепване на институционалния капацитет за подобряване процеса на управление, планиране и реализиране на общинската политика

Приоритет 5

Укрепване на човешкия капитал и подобряване качеството на живот

4. ПРИОРИТЕТИ ЦЕЛИ И МЕРКИ НА ОБЩИНСКИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ

По всеки от приоритетите са подбрани специфични цели за достигане, чрез прилагане на конкретни мерки и действия:

Приоритет 1:

Развитие и модернизация на техническата инфраструктура и подобряване качествата на околната среда

Специфична цел 1: Развитие на техническа инфраструктура, създаваща условия за привличане на инвестиции, растеж и заетост

Мярка 1. Подобряване на транспортния достъп на общинско ниво до входните транспортни коридори, улесняващ достъпа на икономическа активност от и към общината в регионален план.

- Доизграждане и рехабилитация на пътната мрежа;
- Изграждане и рехабилитация на уличната мрежа.

Мярка 2. Подобряване на достъпа и развитие на информационните и комуникационни технологии в областта на публичните услуги и услугите за МСП.

- Изграждане на комуникационни мрежи в нетелефонизираните села;
- Осигуряване на пълно и качествено покритие от мрежите на мобилните оператори;
- Разширяване достъпа до Интернет, чрез изграждане на обществени точки за достъп до интернет услуги на обществени места;
- Създаване на интернет сайт на общината;
- Увеличаване интернет достъпът за училища и публични институции;
- Внедряване и подобряване достъпа до он-лайн публични услуги.

Мярка 3. Сигурно и качествено енергоснабдяване за цялата територия на общината, гарантиращо балансирано развитие на всички населени места.

- Енергийно обследване на обществени сгради;
- Саниране на обществени и битови сгради;
- Рехабилитация на електропреносната и трансформаторната мрежа в районите с потенциал за развитие на бизнес и туризъм, както и на всички морално остарели мощности в общинската електропреносна мрежа;
- Внедряване и използване на алтернативни, нетрадиционни източници на енергия;
- Изграждане на местен информационен център за енергийна ефективност.

Специфична цел 2: Доизграждане и развитие на инфраструктурата, подобряваща качеството на жизнената среда

Мярка 1. Подобряване на водоснабдяването на населените места.

- Доизграждане и рехабилитация на водоснабдителните мрежи с цел намаляване загубите от течове и аварии;

- Максимално използване възможностите на местните водоизточници;
- Изграждане на допълнително водоснабдяване за някои населени места.

Мярка 2. Изграждане на канализационна мрежа в населеното място – административен център на общината.

- Проучване, проектиране и изграждане на канализационна мрежа и пречиствателна станция в с. Крушари.

Мярка 3. Разширяване вида и качеството на предлаганите съобщителни услуги за населението

- Цифровизация на фиксираната телефонна мрежа;
- Подобряване на телекомуникационното обслужване в малките населени места, чрез разширение на селищната телефонна мрежа;
- Разнообразяване и подобряване качеството на пощенските и куриерските услуги.

Мярка 4. Внедряване употребата на природния газ като алтернативен енергоносител за битово и обществено потребление в центъра на общината.

- Проучване, проектиране и газифициране на с. Крушари.

Специфична цел 3: Подобряване качествата на околната среда

Мярка 1. Разработване и изпълнение на програми за управление на качеството на въздуха, опазването на водите и опазването на земеделската земя; прилагане на екологична оценка на устройствените планове.

- Да се преценят възможностите за включване на общината в национални и регионални планове и програми за околната среда.

Мярка 2. Твърди отпадъци – премахване на нерегламентираните сметища, организиране на събирането, депонирането и транспортирането на твърдите отпадъци

Действията по тази мярка са разнородни – от административни санкции и инвестиции до възпитателни/образователни кампании.

Като инфраструктурни проекти трябва да се изгради депо/а/ за твърди битови отпадъци.

Основна задача е премахването на нерегламентираните сметища в общината.

- Осъществяване на възпитателни и образователни кампании и засилване на административните санкции срещу нарушителите;
- Изграждане на депо/а/ за твърди битови отпадъци /ТБО/;
- Обхващане на всички селища в общината в организирано сметосъбиране;

- Въвеждане на разделно събиране на ТБО с цел повторна употреба (рециклиране) на суровините;
- Изготвяне и реализиране на проект за саниране на неорганизираните сметища и поетапното им ликвидиране.

Мярка 3. Изграждане и поддържане на мрежа от защитени обекти, защитени територии и символи на културно-историческото ни наследство, провеждане на активна информационна кампания за стойността и качеството на природата в общината.

- Проучване, обогатяване и популяризиране на видовия състав на флората и фауната в територията на общината;
- Обявяване на природни местности за защитените територии в общината, планиране и организиране на мероприятия по опазване и възстановяване на застрашени биологични видове;
- Изграждане на екотуристическа инфраструктура. Направа на екопътеки, пейки, детски площадки, места за палене на огън, биваци и др. съоръжения с цел опазване на биологичното разнообразие.

Мярка 4. Институционални мерки, партньорство с бизнеса и гражданите

- Провеждане на действия за повишаване на екологичното съзнание на населението, чрез реализирането на различни програми;
- Използване на програмите за заетост за решаване на екологични проблеми;
- Повишаване на екологичното съзнание на подрастващите в училищата;
- Поощряване на граждански инициативи за опазване на природата.

Приоритет 2:

Оптимално използване на природните ресурси в селското стопанство и формите на стопанисване на земята

Мярка 1. Създаване на условия за развитие на модерно кооперативно и семейно земеделие.

- Изграждане на специализирано звено в общинската администрация изпълняващо функциите на агро-инфо-център, което да оказва техническа и методическа помощ за усвояване фондовете на ЕС;
- Събиране, анализиране, систематизиране и представяне на информация за състоянието на пазара на селскостопанска продукция;
- Съдействие за комасация на земеделската земя;
- Подкрепа за натуралните и полупазарни стопанства с цел безболезненото им реструктуриране и приобщаване към стандартите на ЕС;
- Подпомагане на частната инициатива в създаване на микропредприятия преработващи селскостопанска продукция;
- Стимулиране създаването на браншови организации на производители (зърнопроизводители, зеленчукопроизводители, животновъди, пчелари...)
- Маркетингане на възможностите за привличане на инвеститори.

Мярка 2. Поощряване отглеждането на нови видове култури, пригодни за агро-метеорологичните условия на общината.

- Внедряване на науката и прилагане на модерни методи в земеделската практика чрез използване капацитета на научните институти;
- Изготвяне на земеустройствени проекти и схеми за райониране на културите;
- Уедряване на площите на отглежданите култури с оглед постигането на максимален ефект;
- Разширяване дела на отглежданите нетрадиционни за общината технически култури като – рапица, кориандър, бял трън и др.

Мярка 3. Подобряване на достъпа до земеделските стопанства и естетизиране на ландшафта

- Изграждане, отводняване и стабилизиране на селскостопански пътища;
- Устройване на полски чешми, крайпътни залесявания, заслони, места за почивка;
- Тази лека инфраструктура ще има двойствено използване – от стопаните и от посетители – туристи/пътници.

Мярка 4. Увеличаване на площите за поливно земеделие чрез изграждане на напоителните системи

- Възстановяване на традициите в областта на зеленчукопроизводството;

- Популяризиране и стимулиране на биологичното земеделие;
- Изграждане на лаборатория за сертифициране качеството на пресни и преработени селскостопански продукти;
- картиране на микрорайоните, подходящи за поливно земеделие (по поречието на Суха река);
- Инициране на публични проекти за изграждане и възстановяване на напоителните системи;
- Информационна, методическа и организационна помощ за създаване на сдружения за напояване.

Мярка 5. Стимулиране на животновъдството като изоставащ отрасъл в аграрния сектор

- Създаване на условия за изграждане на нови аграрно-производствени структури на базата на частно фермерство от европейски тип;
- Изготвяне на бизнес планове и проекти за създаване на модерни ферми;
- Реинвестиране на акумулираните средства от растениевъдството в животновъдството за да се подпомогне отрасъла;
- Административна подкрепа в изготвяне и реализация на инвестиционните проекти;
- Уедряване на животновъдния отрасъл, чрез коопериране и изнасянето му извън границите на населените места;
- Изготвяне на устройствени проекти и осигуряване на базова инфраструктура;
- Преимуществова подкрепа за млади фермери – обучение съвети, административни улеснения;

Приоритет 3:

Стабилизирана икономика - инвестиционна привлекателност и конкурентноспособност

Специфична цел 1: Регионален маркетинг на общината

Мярка 1. Разработване на маркетингова програма, която да съдържа:

- Инвестиционен профил на общината, който да се опира на уникалните ѝ предимства: демографски процеси, свободен трудов ресурс, квалификация, културно-историческо наследство, селско стопанство;
- Подсилване на връзките между имиджа на региона и местната идентичност;
- Разработване на промоционални материали, в т.ч. и уеб страница на общината;
- Установяване на контакти с наши и чужди бизнес партньори; международно сътрудничество, стимулиращо бизнес контактите; организиране и участие в бизнес форуми и срещи;
- Работа в мрежа с организации, подкрепящи икономическото развитие на национално, регионално и местно равнище;
- Търсене на начини за по-добро адресиране на промоционалните послания и кампании според специфичните цели на местното развитие.

Мярка 2. Провеждане на активна промоционална кампания за привличане на нови инвестиции и утвърждаване на имиджа на общината като производител

- Мултимедийна кампания за промоция на общината като място за успешен бизнес;
- Организиране и участие на стопанските субекти от общината в изложения, панаири и информационни кампании за стимулиране на икономическите връзки и сътрудничество и маркетинг на тяхната продукция;
- Привличане на предприемаческия интерес към предимствата в развитието на специфичен бизнес, характерен за региона;
- Изработване на етикети за качество, които да създадат по-добра диференциация на продуктите на общинските фирми;
- По-добро използване на промоционалните кампании на продуктите за популяризиране на положителен имидж на общината и ресурсите и.

Специфична цел 2: Развитие на диверсифицирана икономика, чрез създаване на силен сектор на МСП

Мярка 1. Изграждане на местна бизнес инфраструктура и подобряване на административното обслужване на бизнеса

- Изграждане на консултантски и информационни центрове за предоставяне на навременна и компетентна информация относно пазарната, ценова и технологична политика, свързана с развитието на определени сектори, производства и дейности от икономиката, с особен акцент върху селското стопанство;
- Изграждане на гише за предприемачи;
- Въвеждане на нови технологии и информационни продукти за административно обслужване на бизнеса;
- Разработване на пакет от инструменти за стимулиране на бизнеса на местно ниво:
 - o местни данъци и такси;
 - o поддържане на база данни за свободни общински терени и помещения;
 - o консултантска и методическа подкрепа за създаване и развитие на малки и средни предприятия в преработващата промишленост;
 - o информационно осигуряване, обучение и консултации за съвременен мениджмънт и маркетинг;
- Подобряване способностите на местните фирми да задоволяват търсенето на услуги на местно ниво;
- Подкрепа на бизнеса чрез осигуряване на информация за възможности за участие в европейски програми и фондове на местно, регионално, национално и международно ниво.

Мярка 2. Изграждане на информационна инфраструктура и предоставяне на услуги

- Разработване на съдържание на услугите и техните приложения на местно ниво, в т.ч. и за отдалечените от административния център на общината населени места;
- Подпомагане на бизнеса в МСП за възприемане и ефективно използване на информационните и комуникационни технологии;
- Развиване на умения в населението, свързани с информационните и комуникационни технологии;
- Създаване на програми за професионално образование и обучение, съответстващи на отрасловата ориентация на бизнеса.

Мярка 3. Ориентация към техническо, технологическо и продуктово обновяване на структуроопределящи производства

- Стимулиране и подпомагане трансфера на нови технологии;

- Изграждане на достъп до нова технологична информация;
- Съдействие за въвеждане на процедури по “качеството” на продукти и услуги;
- Въвеждане и утвърждаване на собствени марки, особено в шивашката и друга промишленост, които са силно уязвими поради съществуващата конкуренция.

Специфична цел 3: Развитие на алтернативен туризъм чрез валоризиране на културното и природно наследство в общината

Мярка 1. Планиране и координиране на туристическото развитие

- Разработване на цялостна стратегия за развитие на туризма в общината, обвързана с тези на съседните;
- Създаване на общинска програма за алтернативен туризъм, в която да се експонира културно-историческото и природното ни наследство;
- Създаване на специализирана инфраструктурна схема благоприятстваща развитието на туризъм в общината.

Мярка 2. Създаване на туристически продукти и социализация на туристическите ресурси

- Проучване на интегрирани природно-културни маршрути на територията на общината и Североизточния район;
- Проучване и подготвяне на проекти за кандидатстване в програми, финансиращи съхраняването и социализирането на природното и културно-историческо наследство;
- Информирание на населението за възможните инициативи и достъпните финансови източници за изграждане на туристическа инфраструктура и предлагане на туристически услуги;
- Професионална промоция и реклама на туристически продукти за привличане на инвеститорски интерес;
- Разработване на адекватен механизъм за набиране на средства от потребителите на експонираното културно и природно наследство.

Мярка 3. Кадрово, институционално и информационно осигуряване на туризма

- Обучение на специалисти в интерпретиране и маркетинг на културно-историческото и природното наследство;

- Създаване на общински туристически информационен център за предлагане на туристически услуги.

Приоритет 4:

Укрепване на институционалния капацитет за подобряване процеса на управление, планиране и реализиране на общинската политика

Мярка 1. Подпомагане изграждането на регионални и местни партньорства за развитие

- Развитие на засилен диалог и взаимноизгодна съвместна дейност с бизнес-общността, НПО и гражданите, чрез изграждане на структурно звено в администрацията отговарящо за тази връзка;
- Разработване на уеб страница за информиране на партньорите по изпълнението на политиката и стратегията на общината;
- Изграждане на публично-частно партньорство в общината за генериране и финансиране на проекти;
- Работа в мрежа с всички потребители на административни услуги;
- Информация и публичност на плановите и програмните документи на местно ниво и осигуряване на обратна връзка в процеса на тяхното изпълнение.

Мярка 2. Подобряване на организацията и качеството на предоставяните от администрацията услуги чрез развитие на нови форми на обслужване и прилагане на модерни информационни услуги

- Обучение на общинската администрация в нови подходи за управление, в т.ч. работа с бизнеса, трансгранично и международно сътрудничество;
- Въвеждане на добри практики и положителен опит в организацията на публичните услуги в общината, в т.ч. чрез използване на информационни и комуникационни технологии;
- Ускоряване и разширяване на административното обслужване на едно гише на местно ниво.

Мярка 3. Създаване на програмен и проектен капацитет

- Подготовка и обучение на кадри и експерти за разработване и управление на проекти и прилагане на интегрирани програми за развитие;
- Създаване в общината на специализирано звено по управление на програми и проекти и работа по Структурните фондове и програми;

- Обезпечаване с технически средства на звеното за работа по проекти;
- Информационно осигуряване на процеса на управление на проекти и програми;
- Изграждане на информационна система, която своевременно да информира бизнеса и неправителствения сектор в общината за възможностите за финансиране по Структурните фондове;
- Изпреварваща подготовка на набор от проекти, които да бъдат придружени с необходимата проектна и техническа документация.

Мярка 4. Развитие на междуобщинското сътрудничество

- Поощряване осъществяването на съвместни инициативи на пазара на труда;
- Засилване на икономическото сътрудничество, включително и осъществяване на съвместни мерки за развитие на туризма;
- Мероприятия по опазване на елементите на околната среда – въздух, почви, биологично разнообразие;

Мярка 5. Развитие на трансграничното сътрудничество

- Изграждане на гранична инфраструктура и изграждане на малък ГКПП;
- Поощряване осъществяването на съвместни инвестиции на пазара на труда;
- Засилване на икономическото сътрудничество и туризма;
- Стимулиране на прякото участие на бизнеса – сътрудничество между фирми.

Приоритет 5:

Укрепване на човешкия капитал и подобряване качеството на живот

Специфична цел 1: Повишаване на качеството на човешкия капитал и постигане на съответствие с изискванията на пазара на труда

Мярка 1. Подобряване условията за трудова заетост чрез повишаване професионалните умения на работната сила

- Включване на бизнеса в проекти за обучение на работната сила и стимулиране към изграждане на собствена система за професионална подготовка на кадрите;

- Насочване на активните политики на пазара на труда към обучения и квалификации, даващи възможност за конкретна трудова реализация в района, чрез разработване на програми и курсове за обучение, директно насочени към изискванията на бизнеса в общината;
- Осигуряване на професионално насочване чрез разработване на учебни програми, преодоляващи несъответствията между ориентацията и квалификацията на кадровия потенциал и нуждите на пазара на труда.

Мярка 2. Създаване на условия за непрекъснато професионално обучение с цел повишаване адаптивността на работната сила към потребностите на икономиката и инвестиционния процес

- Изграждане на система за непрекъснато професионално обучение и вписването и в образователната система;
- Обучение в използване на информационни и комуникационни технологии;
- Професионална преориентация / повторно обучение / преквалификация на незаетите;
- Осигуряване на стаж за млади хора по време на тяхното обучение и след това;
- Използване фондовете на ЕС за обучение и преквалификация на кадри съвместно със социално-икономическите партньори.

Мярка 3. Интегриране на бизнес общността към пазара на труда

- Изграждане на информационна система за търсената от инвеститорите работна сила и съответно предлаганите специалисти;
- Подготовка на проекти за включване в мерките, финансирани от Структурните фондове, за подкрепа на инвеститори разкриващи нови работни места;
- Подкрепа на самонаети;
- Повишаване на капацитета на администрацията в подкрепа на развитието на бизнеса в общината;
- Разработване на специфичен пакет от преференциални мерки за привличане на бизнеса в общината, в т.ч. предлагане на свободни терени, производствени зони и т.н.;

Специфична цел 2: Подобряване на образователните услуги за населението

Мярка 1. Повишаване ефективността на образователната система

- Повишаване на квалификацията на педагогическите и управленските кадри в системата на образованието;

- Интеграция на учениците от ромски произход, подлежащи на задължително обучение;
- Предотвратяване на спада в преждевременното напускане на училище и повишаване достъпа до образование с подчертан акцент към групите в неравностойно положение;
- Гъвкавост по отношение голямото движение на ученици, свързано с общата миграция на населението в региона.

Мярка 2. Подобряване на материално-техническата база

- Оптимизиране на мрежата от училища и детски градини;
- Подобряване на средата за обучение с оглед осъществяване на преход към информационно общество: компютризация на училищата; достъп до Интернет на всички училища в общината; увеличаване на извънкласната подготовка по компютърни умения;
- Създаване и използване на информационна мрежа между училищата, детските градини, педагогическия персонал.

Мярка 3. Включване на НПО и гражданското общество в образователния процес

- Повишаване ефективността на взаимодействие с родителската общност и училищните настоятелства;
- Създаване на извънучилищни заведения, в които да се работи за пълноценно използване на свободното време на децата, за развитие на индивидуалността и стимулиране на творческите им заложби; (*възстановяване – имаше ги*)
- Ангажиране представителите на бизнеса за стимулиране професионалната ориентация на учениците;

Специфична цел 3: Повишаване достъпа и качеството на здравните услуги на населението

Мярка 1. Подобряване ефективността на здравната система

- Разширяване обхвата на профилактичната дейност;
- Подобряване качеството на извънболничната помощ;
- Осъвременяване на мрежата от заведения, предоставящи профилактични и здравни услуги;
- Осъвременяване на материалната база и обновяване на медицинската апаратура.

Мярка 2. Усъвършенстване на взаимодействието между институциите, имащи отношение към здравеопазването

- Намаляване броя на здравно неосигурените лица;
- Засилване на здравнообразователната превенция във и извън училище;
- Подобряване на факторите на селищната среда и ограничаване на свързаните с тях заболяемост и смъртност от остри и хронични болести;
- Развитие на сътрудничеството с НПО за подготовка и реализиране на проекти в сферата на здравеопазването.

Специфична цел 4: Развитие на културата, спорта и младежките дейности

Мярка 1. Осъществяване на партньорство между местната власт, културните институции, неправителствения сектор и бизнеса за решаването на конкретни проблеми и реализация на съвместни проекти

- Обвързване на културните дейности с туристическата индустрия, стимулиране на културния и фестивален туризъм;
- Създаване на условия и насърчаване на предприемачеството в сферата на културата;
- Постигане на по-висок капацитет за намиране на алтернативни финансови източници.

Мярка 2. Превръщане на местните културни институти в съвременни духовни центрове за разпространение на информация, знания и съхранение на традиции

- Съхраняване културната идентичност на общината, в т. ч. отчитайки и етническото ѝ многообразие;
- Популяризиране на постиженията в сферата на художественото творчество в регионален, национален и международен мащаб;
- Приобщаване на децата и младежите към общозначимите ценности и активното им участие в културните процеси;
- Ориентация към местни и международни фондации и организации, насочена към промоциране и организиране на фолклорни и културни мероприятия.

Мярка 3. Развитие на спорт и младежки дейности

- Подобряване на условията за спорт и отдых на населението чрез ремонт и рехабилитация на съществуващите спортни площадки и стадиони;

- Проектиране и изграждане на нови спортни обекти;
- Организиране на вътрешни и междуобщински спортни първенства и турнири;
- Подобряване на условията за отдых и развлечения в почивната база на общината в местността “Иканталяка”;

5. ИНДИКАТИВНА ФИНАНСОВА ТАБЛИЦА

Индикативната финансова таблица е структурен елемент на общинския план за развитие. Тя дава числен финансов и времеви израз на предвидените в плана мерки.

Групираны, основните **източници за финансиране** на планираните дейности и проекти са:

- **национални източници**, включващи средствата на държавното финансиране – републикански бюджет, общински бюджети, от търговски дружества с държавно и общинско участие и финансиране от частни търговски дружества ;
- **средства по Инвестиционната програма за развитие на районите за целенасочено въздействие¹**, която ще включва средства за развитие на тези райони, разпореждана от Министерство на регионалното развитие и благоустройството;
- **средства с източник Европейския съюз** – предприсъединителни фондове Фар, САПАРД и ИСПА до началото на 2007 г.; Структурни фондове и Кохезионен фонд, както и останалите инициативи на Общността - след приемането на страната ни за пълноправен член на ЕС (*вж. Приложение № 2*);
- **безвъзмездни средства от други източници и донорски програми.**
- **привлечени средства чрез кредитни инструменти и инвестиционни фондове**

Както всички общини, така и Община Крушари трябва да мобилизира всичките си налични ресурси и последователно и целенасочено да започне да разработва проекти. Акцент в работата на общината трябва да бъде иницирането и разработването на междуобщински проекти на базата на диалог с останалите общини за координиране на действията и инициране на инвестиционни проекти с инфраструктурна насоченост, с цел преодоляване на вътрешно-регионалните различия.

Единствено от общината зависи привличането на допълнителни ресурси за нейното развитие. Това означава:

- при съставянето на годишните бюджети да се определят приоритети и да се отпускат средства за разработването и съфинансирането на проекти;
- в годишните бюджети да се залагат средства за съфинансиране на партньорски проекти, насочени към населените места в Общината;
- мобилизиране на ресурси чрез частично съфинансиране на проекти от фирми или обществени организации, и с други общини.

Предвиждат се мерки за утвърждаване на финансовата децентрализация, предоставяне на по-голяма автономност на местните власти, които ще улеснят усвояването на средства от Европейските фондове, като:

¹ Наредба за условията и реда за приемане, финансиране и изпълнение на стратегиите, плановете и програмата за регионално развитие, приета с Постановление №317 от 24 ноември 2004 г.

- стимулиране на конкурентния характер при привличането на местни инвеститори чрез даване на автономност на общините при въвеждането на преференции - местни данъци и такси, развитие на инфраструктура и т.н. за инвеститорите;
- стимулиране развитието на общинските кредитни пазари;

Усвояването на средства от ЕС не би било възможно, без да се мобилизират усилията на широк кръг партньори и на цялата общност, за разработване и предлагане на голям брой висококачествени проекти.

Отговорност на общината в това отношение е:

- активно включване на гражданските организации в процеса на изпълнение на общинския план за развитие;
- създаване на система от стимули за развитие на местните НПО;
- създаване на открити и равнопоставени процедури за изграждане на партньорства;
- провеждане на ежегодни срещи с НПО за съвместно идентифициране на проблеми на общността и планиране на интервенции;

Наложително е да се приложат неотложни мерки за повишаване на програмния и проектен капацитет на общината. Достъпът до финансовите инструменти зависи само от нейната действителна способност да представя ефективни и конкурентни проекти и да демонстрира ефективното им управление. Местните участници трябва да осъзнават, че успешното участие в Структурните фондове на ЕС и програмите, подкрепящи регионалното развитие, ще зависи и от тяхната инициатива, способност за поемане на риск, новаторство и капацитет за изграждане на партньорство.

Индикативната финансова таблица е дадена в **Приложение 1**. Финансовите разчети за повечето мерки и проектни идеи са базирани само на експертно предположение, доколкото таблицата има индикативно значение.

6. ИЗПЪЛНЕНИЕ, НАБЛЮДЕНИЕ И АКТУАЛИЗАЦИЯ НА ОБЩИНСКИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ

Организацията и методът за изпълнение на Общинския план за развитие обхващат системите за управление и контрол, наблюдение и оценка, осигуряване на информация и публичност и прилагането на принципа за партньорство на всички етапи на изпълнение.

В процеса на реализация на плана ще се спазват и принципите на отговорно и добро управление, ефективен финансов контрол, разделение на правомощията при осъществяване на управленските функции, предотвратяване и корекция на нередностите при изпълнението на конкретните дейности

6.1. СИСТЕМИ ЗА УПРАВЛЕНИЕ И КОНТРОЛ

Орган за управление на Общинския план за развитие е Кметът на общината. От формулираните цели произлиза сложен комплекс от интервенции, надхвърлящи досегашните задължения и капацитет на общинската администрация.

Публичността на общинския план за развитие не трябва да бъде формална. Активното привличане на бизнеса, неправителствения сектор и социалните партньори е необходимо условие за реализация на предприетите мерки и проекти. Наличието или липсата на идеи, компетенции, мотивация и пари се съдържа в местната власт. Освен това е необходимо да се предприемат мерки за повишаване на общия капацитет на общинската администрация, както и на партньорите на общинското развитие, както е посочено в Приоритет 4 на плана.

Изпълнението на общинския план ще се реализира чрез два взаимосвързани източника. Първият основен източник е чрез включване на мерки и проекти на общинския план в плановете за развитие на районите за планиране и в Националната оперативна програма за регионално развитие 2007-2013 г.

Вторият основен източник е чрез мотивиране действията на местната власт в партньорство с частния бизнес и неправителствения сектор да реализира друга част от мерките и проектите със собствени средства.

Прилагането на принципа на публично-частно партньорство е основата за постигането на резултати по реализацията на плана чрез двата източника.

Органът за управление /Кметът на общината/ е отговорен за:

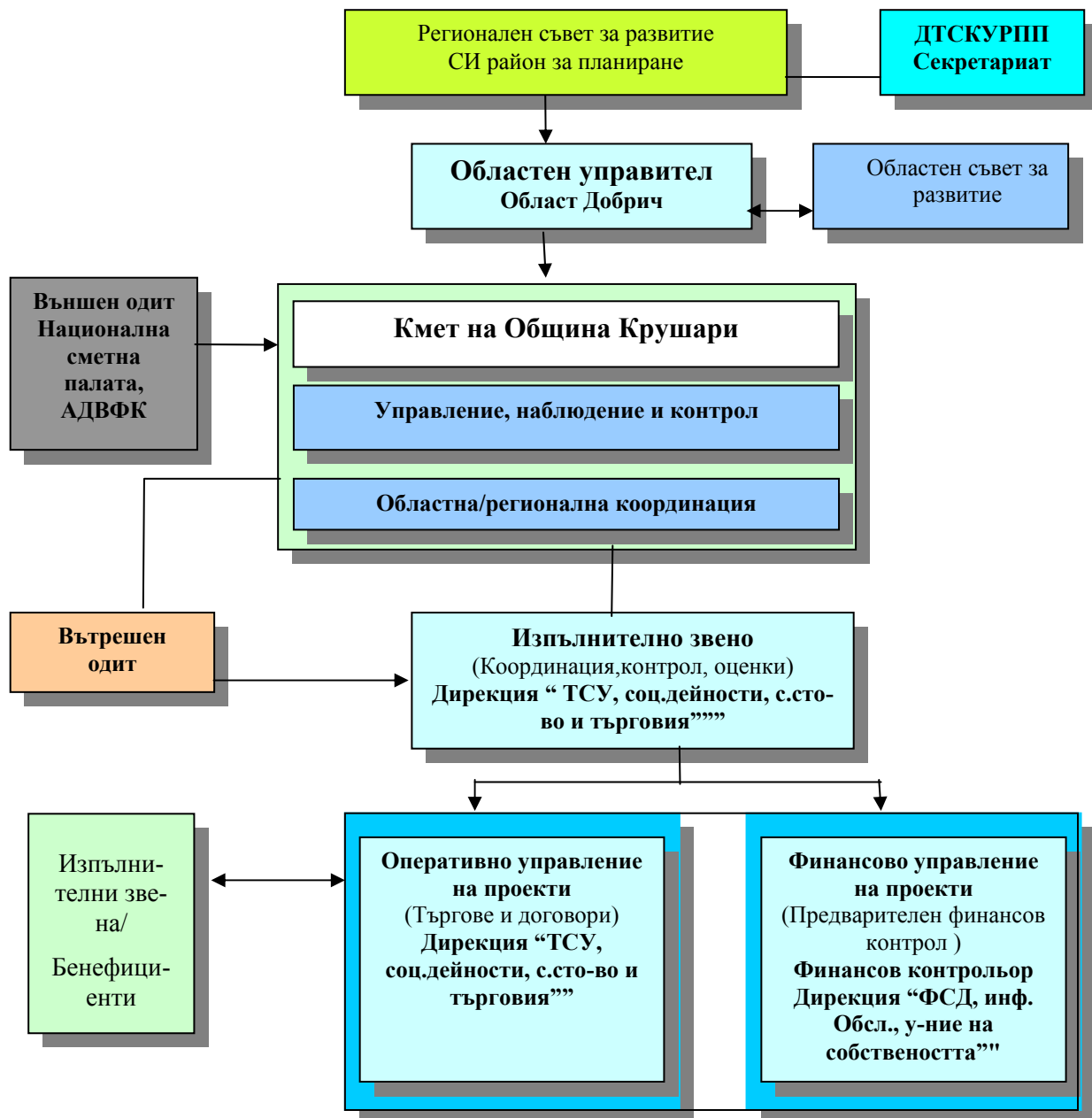
- организацията и координацията на системата за събиране на статистическа и финансова информация за изпълнението на плана;
- организацията и контролната дейност по изпълнението на Програмата за реализация на Общинския план за развитие;
- изготвянето и представянето на годишни доклади и заключителен доклад за изпълнението на Програмата за реализация на Общинския план за развитие за одобряване от Общински съвет;
- организирането на междинна и заключителна оценка на постигнатия напредък при изпълнението на целите и приоритетите;
- ефективното финансово управление и контрол;
- координацията и съответствието със секторни политики на местно, областно/регионално и национално ниво;
- спазването на съответното законодателство, нормативната уредба и методическите указания на компетентните органи;
- осигуряването на публичност и прозрачност на Общинския план за развитие както и на действията по реализацията му.

Освен това като член на Областния съвет за развитие Кметът на общината има възможност да влияе върху определянето на мерките и проектите, които ще бъдат включени и финансирани от Националната оперативна програма за регионално развитие, така също и в новата Инвестиционна програма за развитие на районите за целенасочено въздействие.

В своята дейност Кметът ще бъде подпомаган от цялата общинска администрация. Специализираните звена на общинската администрация са отговорни за оперативното управление на плана - административно и финансово управление, финансов контрол и вътрешен одит.

Изградения Съвет за партньорство за изпълнението на общинския план за развитие с представители на публично-частния сектор заедно с Постоянните комисии на Общински съвет ще оказват помощ при осъществяването на местната икономическа политика и ще упражняват надзор на системата за мониторинг на Общинския план за развитие.

Организационна схема за изпълнение на Общинския план за развитие

6.2. МЕРКИ ЗА КОНСУЛТИРАНЕ НА ПАРТНЬОРИТЕ

Процесът на консултации включва участие на партньорите при разработването на Общинския план за развитие, неговото управление, наблюдението и оценката на постигнатите резултати.

Консултациите имат за цел координация и мобилизация на всички ресурси на общината за изпълнение на плана, както и разширен обмен на мнения и идеи за успешно прилагане на политиката за местно интегрирано развитие между всички основни участници – местни власти, социални партньори, неправителствени организации, частен бизнес, областен управител и областна администрация. Обобщените резултати от про-

цеса на консултации водят до последваща актуализация на плана съобразно настъпилите промени, тенденциите и перспективите за развитието на общината.

Формите на консултиране и взаимодействие включват създаването на специализирани работни групи, експертни консултации по ключови проблеми, съвместни комисиции за мониторинг по отделните мерки, обществени форуми и дискусии, гарантиращи прилагането на принципа на партньорството.

6.3. МОНИТОРИНГ – НАБЛЮДЕНИЕ, ОЦЕНКА И АКТУАЛИЗАЦИЯ НА ПЛАНА

Мониторингът е систематично събиране, анализ и използване на информация, необходима за управлението и вземането на решения в процеса на работа по изпълнение на Общинския план за развитие. По този начин може да се сравни реалният напредък по изпълнението на плана с предварително планираните дейности. Мониторингът е част от регулярното управление на прилагането на плана и изпълнява основна функция: обратна връзка по предотвратяване на рисковете пред изпълнението на предвидените дейности и в резултат на това, на стратегическата цел и приоритетите.

Ако трябва да се направи ясно разграничаване между мониторинг и оценка, може да се каже, че "оценката започва там, където свършва мониторингът". Оценка се фокусира върху ефектите, постиженията и изпълнението, докато мониторингът е насочен главно към ресурсите, трябва да се схваща по-скоро като текуща, постоянна дейност, докато оценяването е не постоянна дейност. Мониторингът преди всичко дава информация, докато оценката "преценява" тази информация.

Наблюдението и контролът за ефективното и ефикасното изпълнение на Общинския план за развитие се извършват от Специализирана група за наблюдение, назначена със заповед на Кмета. Функциите по наблюдението обхващат:

- разглеждане и утвърждаване индикаторите за наблюдение на изпълнението на плана;
- периодичен преглед на постигнатия напредък по отношение на целите;
- анализиране резултатите от изпълнението на приоритетите, целите, мерките и степента на постигане на интервенциите;
- разглеждане резултатите от междинната оценка, ако такава е възложена;
- ежегодно подготвя доклад за изпълнението на плана, който Кметът внася в Общинския съвет;
- разглеждане предложения за преразпределение на средствата по приоритетите, целите и мерките;
- предложения за промени, свързани с постигането на целите на плана или подобряване на управлението му.

Общинският съвет разглежда и одобрява годишните доклади и заключителния доклад за изпълнение на плана.

Докладите съдържат информация за:

- промените в социално-икономическите условия и секторните политики за развитие на местно, регионално и национално ниво;
- постигнатия напредък по изпълнението на приоритетите, мерките и индивидуалните проекти и схеми за подпомагане;
- финансовото изпълнение на проектите;

- действията, предприети с цел осигуряване на качество и ефективност при изпълнение на плана включващи:
 - мерките за наблюдение, оценка и контрол, както и създадените механизми за събиране на данни;
 - преглед на всички значителни проблеми, възникнали в процеса на изпълнение, както и мерките за преодоляване на тези проблеми;
 - мерките за осигуряване на публичност
 - мерките за постигане на необходимото съответствие със секторните политики и програми.

Наблюдението и оценката следва да проследяват не само използването на финансовия и ресурсен потенциал, но активно да отчитат и физическия прогрес върху територията на общината - настъпващи промени в състоянието на средата в резултат от предприети интервенции. Това изисква набор от специфични индикатори и възможност за алтернативност и адаптивност при оценяване изпълнението на плана.

Етапите за оценяване на изпълнението на плана включват извършване на междинна /през 2010 г. и последваща/заключителна /до средата на 2015 г./ оценка, както и оценки по отделни теми или проекти.

Настоящият план е отворена система. Веднъж приет, той би трябвало да остане относително "твърд" в стратегическата си насоченост и цели, но отворен и гъвкав - по отношение на мерките и интервенциите.

6.4. ИНФОРМАЦИЯ И ПУБЛИЧНОСТ

Органите, звената и организациите, извършващи действия в рамките на правомощията си по изпълнението на Общинския план за развитие осигуряват своевременна информация за характера и същността на тези действия, за необходимостта и потенциалните ползи от извършването им, за последиците от тях, както и за постигнатите резултати включително относно помощта, предоставена на общината от фондовете на ЕС и републиканския бюджет.

Информацията е насочена към:

- широката общественост;
- потенциалните бенефициенти по отделните мерки и проекти;
- лицата и организациите, осъществяващи промоцията на индивидуални проекти;
- осигуряване на прозрачност на действията и отчетност на средствата.

7. ИНДИКАТОРИ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА

Развитие и модернизация на техническата инфраструктура и подобряване качествата на околната среда

- Оценка на състоянието на пътната и улична мрежа по населени места – Обем на инвестициите;

- Подобряване водоснабдяването на населените места и снижаване загубите на питейна вода;
- Намаляване обема на нерегламентираните сметища (дка);
- Обем на санирани обществени сгради и жилищни блокове (куб.м);
- Подобвени общински пътища в лошо състояние и такива без настилка в км;
- Подобрена улична мрежа в лошо състояние в км;
- Изградена водопреносна мрежа в км;
- Намалени загуби на вода по водопреносната мрежа (в %);
- Изградена канализационна мрежа в км;
- Процент на населението с подобрен транспортен достъп;
- Работни места, създадени или запазени в резултат на проекти в транспорта;
- Изградена довеждаща и туристическа инфраструктура в км;
- Разработена програма за енергийна ефективност;
- Подобрена електроенергийна система;
- Внедрени нови енергоизточници.
- Оценка на състоянието на социалната инфраструктура;
- Обем на инвестициите;
- Благоустроени паркове, автоспирки, гробищни паркове;
- Обем на санирани обществени сгради (куб.м).

Оптимално използване на природните ресурси в селското стопанство и формите на стопанисване на земята

- Брой предоставени услуги на селскостопанските предприемачи;
- Предоставени облекчения от страна на общината за развитие на земеделието;
- Брой изготвени бизнес планове;
- Брой реализирани инвестиционни и устройствени проекти;
- Усвоени средства по програма САПАРД;
- Изградено тържище за селскостопанска продукция;
- Създаден център за консултиране и стартиране на собствен бизнес;
- Брой проведени конференции и информационни форуми;
- Изградени мощности за съхраняване и преработка на селскостопанска продукция ;
- Изградени оранжерии;
- Обем инвестиции в лв;
- Изграден разсадник;
- Изградени екопътеки и туристически маршрути.

Стабилизирана икономика - инвестиционна привлекателност и конкурентноспособност

- Създаден пакет от мерки за насърчаване на чуждестранни инвестиции /ръст на инвестициите/;
- Брой предоставени услуги на малкия и среден бизнес;
- Предоставени облекчения от страна на общината за развитие на малкия и среден бизнес;
- Въведени международни стандарти за качество;
- Брой преминали през обучителни курсове общински служители;
- Изградени партньорства с бизнеса, структурите на гражданското общество и широката общественост;
- Разработен пакет от инструменти;
- Равнище на безработица – база 2005 година;
- Въведено Гише на предприемача;
- Брой иновационни практики и нови производства

Укрепване на институционалния капацитет за подобряване процеса на управление, планиране и реализиране на общинската политика

- Реализиран проект за е-администрация, е-община;
- Осигурен достъп на обществеността до информацията;
- Брой преминали обучение за развитие на уменията за управление на проекти и финансов контрол;
- Брой разработени съвместни проекти между областна администрация, общинска администрация, частния сектор и неправителствения сектор;
- Брой финансирани съвместни проекти между областна администрация, общинска администрация, частния сектор и неправителствения сектор;
- Брой на преминалите обучение по разработване, финансиране и управление на съвместни проекти и прилагане на интегрирани програми за развитие;
- Създадено обществено звено за мониторинг на изпълнението на общинския план за развитие;
- Предприети мерки в резултат на мониторинга;
- Изградена междуобщинска структура и общ финансов фонд за проекти с общинско, областно и национално значение;
- Степен на изграденост на междуобщинската свързваща инфраструктура;
- Реализирани публично-частни партньорства – сключени договори за концесии; създадени съвместни предприятия;
- Привлечено дялово участие на бизнеса в съвместни проекти с общината.

Укрепване на човешкия капитал и подобряване качеството на живот

- Равнище на безработица – база 2005 година;

- Обем на инвестициите в подобряване на МТБ на социалната инфраструктура – база 2005 година;
- Намаляване на вътрешнообщинските различия в равнището на заетост;
- Повишаване обхвата на учащите по групи I-IV клас, V-VIII клас и горен курс – база 2005 година;
- Брой квалифицирани преподавателски кадри;
- Брой разкрити работни места с целогодишна заетост;
- Брой заети жени в “традиционно мъжки” професии;
- Програма за осигуряване на непосредствен преход от учебното заведение към работното място;
- Реализирани публично-частни партньорства;
- Създаден културно-информационен център;
- Изграден Дом за стари хора;
- Брой обхванати в ДСП;
- Брой квалифицирани служители в ДСП;
- Намаляване на междуучилищните различия в равнището на образование;
- Модернизирани спортни съоръжения;
- Благоустроени райони;
- Брой реализирани проекти с НПО.

ИНДИКАТИВНА ФИНАНСОВА ТАБЛИЦА

Финансова таблица 1 (цени 2005 г., в хил. лв.)

ПРИОРИТЕТ	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	ОБЩО
Приоритет 1/Цел1	400	400	450	500	500	500	500	3 250
Приоритет 1/Цел2	250	300	350	400	400	400	350	2 450
Приоритет 1/Цел3	100	100	100	100	100	100	100	700
Приоритет 1 Общо	750	800	900	1 000	1 000	1 000	950	6 400
Приоритет 2/Цел 1	150	150	200	300	300	350	350	1 800
Приоритет 2/Цел 2	350	400	350	350	350	350	350	2 500
Приоритет 2/Цел 3	50	130	150	200	200	200	200	1 130
Приоритет 2/ Общо	550	680	700	850	850	900	900	5 430
Приоритет 3/Цел1	50	20	30	30	50	20	10	210
Приоритет 3/Цел2	50	100	100	100	100	100	80	630
Приоритет 3/Цел 3	150	130	70	70	100	80	60	660
Приоритет 3/ Общо	250	250	200	200	250	200	150	1 500
Приоритет 4/Общо	50	40	50	70	70	70	70	420
Приоритет 5 /Цел1	10	15	15	25	25	25	25	140
Приоритет 5 /Цел2	60	55	60	65	65	65	65	435
Приоритет 5 /Цел3	20	50	60	70	70	70	70	410
Приоритет 5 /Цел4	10	10	15	20	20	20	20	115
Приоритет 5 / Общо	100	130	150	180	180	180	180	1 100
ОБЩО	1 700	1 900	2 000	2 300	2 350	2 350	2 250	14 850

Финансова таблица 2 (цени 2005 г., в хил. лв.)

Период 2007-2013 г. ПРИОРИТЕТ	Местно публично финансиране		Външно публично финансиране								Общо	
	Общински бюджет	Местни публични фондове	Общ дял (%)	Централен бюджет	Общ дял (%)	Бюджет ЕС			Общ дял (%)	Други източници	Общ дял (%)	100%
						ЕФРР	ЕСФ	КФ				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Приоритет 1	960	0	15%	2 240	35,0%	3 200	0	0	50,0%	0	0%	6 400
Приоритет 2	54	0	1%	624	11,5%	2 036	0	0	37,5%	2 715	50%	5 430
Приоритет 3	150	0	10%	600	40%	750	0	0	50%	0	0	1 500
Приоритет 4	126	0	30%	210	50%	84	0	0	20%	0	0	420
Приоритет 5	110	0	10%	550	50%	0	220	0	20%	220	20%	1 100
ОБЩО	1 400	0	9%	4 224	28%	6 070	220	0	42%	2935	23%	14 850

Общински план за развитие на Община Крушари
за периода 2007-2013 г.

* - вкл. финансиране от частни търговски дружества; друго безвъзмездно финансиране и чрез привлечени средства от заеми.

Финансова таблица 3 (цени 2005 г., в хил. лв.)

Финансов източник	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013		Общо
Общински бюджет	165	175	190	220	230	220	200	1 400	1 400
Централен бюджет	490	557	550	670	654	683	620	4 224	4 224
ЕФРР	700	800	804	936	972	942	916	6 070	6 070
ЕСФ*	25	28	30	34	34	35	34	220	220
КФ*	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ДВФИ	320	340	426	440	460	470	480	2 936	2 936
ОБЩО	1 700	1 900	2 000	2 300	2 350	2 350	2 250		14 850

ЕФРР - Европейски фонд за регионално развитие;
ЕСФ - Европейски социален фонд;
КФ - Кохезионен фонд;
ДВФИ - други външни финансови източници.

ЦЕЛИ НА СТРУКТУРНИТЕ ФОНДОВЕ НА ЕС

Цели на Структурните фондове, 2000-2006 г.	Цели на Структурните фондове, 2007-2013 г.
<p><u>Цел 1 (териториална): Насърчава развитието и структурното приспособяване на регионите, изоставащи в развитието си.</u> Това са районите, чийто брутен вътрешен продукт не надвишава 75% от средното за ЕС. Целта е насочена към инвестиции в производството, инфраструктурата, дейности, свързани с опазване на околната среда, туризма, МСП...</p> <p><u>Цел 2 (териториална): Подкрепя икономическата и социалната конверсия на региони, изпитващи затруднения от структурен характер:</u> Икономическо реструктуриране в случай на загуба на традиционни дейности в индустриални, градски, селски и зависещи от рибарството райони, главно в следните области: търговия, туризъм, услуги и др.</p> <p><u>Цел 3 (тематична): Подпомага приспособяването и модернизацията на политиките и системите за образование, обучение и заетост:</u> Адаптиране и модернизиране на системите на образованието, обучението и заетостта: системи за образование и обучение през целия живот; активна политика на пазара на труда за борба с дългосрочната безработица; насърчаване на социалната интеграция и равните възможности между мъжете и жените, етнически групи, хора с увреждания и др.</p>	<p><u>Цел “Конвергенция” (сближаване):</u> Целта ще бъде насочена към ускоряване на конвергенцията на най-слабо развитите държави – членки и региони, чрез подобряване условията за растеж и заетост; увеличаване и подобряване качеството на инвестиции във физическия и човешкия капитал; развитие на иновациите и на “обществото на знанието”; приспособимост към икономическите и социалните промени; опазване и подобряване на околната среда, както и на административната ефективност.</p> <p>Тази цел ще бъде приоритет на Общността.</p> <p><u>Цел “Регионална конкурентоспособност и заетост”:</u> Целта ще изключва най-слабо развитите региони и ще е насочена към засилване на регионите, конкурентоспособността и привлекателността, както и заетостта чрез иновации и насърчаване на “обществото на знанието”, предприемачество, опазване на околната среда, подобряване на достъпа до транспорт и телекомуникационни услуги, адаптивността на работниците и бизнеса.</p> <p><u>Цел “Европейско териториално сътрудничество”:</u> Ще осигурява подкрепа за хармонично и балансирано развитие на територията на ЕС, трансгранични дейности, транснационално сътрудничество, работа в мрежа и обмен на опит между регионалните и местните власти.</p>

Приоритети на структурните фондове на ЕС за периода 2007-2013 г.

Европейски фонд за регионално развитие Финансирани основни приоритети и мерки за периода 2007-2013

Конвергенция/Сближаване	Регионална конкурентоспособност и заетост	Европейско териториално сътрудничество
<ul style="list-style-type: none"> Изследвания, технологии и развитие, иновации и предприемачество; Информационно общество; Околна среда; Предпазване от рискове; Туризм; Транспорт: трансевропейски мрежи и чист градски транспорт; Енергия, вкл. трансевропейски мрежи; Образование; Здравеопазване; Директни помощи за инвестиции в МСП. <p><u>Заб.:</u> Регионите с БВП под 75% от средното за Общността имат право на достъп до тази цел</p>	<ul style="list-style-type: none"> Иновации и икономика на знанията; – капацитет за изследвания, технологии и развитие, и иновации – иновации в МСП – предприемачество – финансови инструменти и инкубаторни възможности Околна среда и предпазване от рискове Достъп извън основните градски центрове до транспортни и телекомуникационни услуги от общ икономически интерес <p><u>Заб.:</u> Всички региони от ЕС, които нямат право на достъп до цел "Конвергенция", отговарят на условията по тази цел</p>	<ul style="list-style-type: none"> Трансгранични социално-икономически дейности Транснационално сътрудничество Работа в мрежа и обмен на опит между регионалните и местните власти

Европейски фонд за регионално развитие Финансирани основни приоритети и мерки за периода 2007-2013 по специфични райони

Селски райони	Райони с природни препятствия	Градско измерение
<ul style="list-style-type: none"> Инфраструктура Телекомуникационни мрежи и услуги Развитие на нови дейности, извън аграрни и рибния сектор Засилване на връзките между градските и селските райони Развитие на туризма и услугите в селата 	<ul style="list-style-type: none"> Достъпност Икономически дейности, свързани с културното наследство Устойчиво използване на природните ресурси Туризм 	<ul style="list-style-type: none"> Възстановяване на физическата среда Преустройство на нарушени терени Развитие на историческото и културното наследство с мерки за насърчаване на предприемачество на местно ниво

Финансирани приоритети и мерки по европейски фондове –
избираеми за периода 2007-2013

Европейски социален фонд (ESF)	Фонд “Сближаване”	Селско развитие
<ul style="list-style-type: none"> • Адаптабилност на работниците • Достъп на търсещите работа до заетост и предпазване от безработица • В районите по цел “Конвергенция”, Европейският социален фонд се намесва с цел: • Разширяване на инвестициите в човешкия капитал • Засилване на институционалния капацитет на публичните администрации в следните области: <ul style="list-style-type: none"> - икономика - заетост - социална сфера - околна среда - законова рамка <p>Приоритетната ос, свързана с транснационалното сътрудничество, трябва да бъде включена в оперативна програма.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Трансевропейски транспортни мрежи • Опазване на околната среда • Устойчиво развитие: <ul style="list-style-type: none"> - Енергийна ефективност - Възобновяема енергия - Транспорт <p><u>Заб.:</u> Това засяга държавите членки с БВП под 90% от средното за Общността</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Подобряване на конкурентоспособността в селското и горското стопанство • Мениджмънт на земите: <ul style="list-style-type: none"> - Устойчиво използване на земеделските земи - Устойчиво използване на горските земи • Диверсификация на селската икономика и качеството на живот в селските райони • Подходът Лидер

Изследвания, технологии и развитие 2007-2013

7-ата Рамкова програма за изследвания, технологии и развитие трябва да бъде фокусирана върху следните 6 приоритета:

1. Създаване на европейски центрове of excellence чрез сътрудничество между лаборатории
2. Лансиране на европейски технологични инициативи
3. Стимулиране творчеството на фундаменталните изследвания чрез конкуренция между екипите на европейско ниво
4. Придаване на повече привлекателност на Европа за най-добрите изследователи
5. Развитие на изследователската инфраструктура в европейски интерес
6. Подобряване на координацията на националните изследователски програми.

Образование и обучение 2007-2013

Новата програма се подразделя в 4 оси:

- Комениус (Comenius): Участие на учениците от ЕС в общи дейности
- Еразмус (Erasmus): Възможност за получаване на висше образование в чужбина
- Леонардо да Винчи (Leonardo da Vinci): Обучения в предприятия и обучителни
- центрове в друга европейска страна
- Грундтвиг (Grundtvig): действия, свързани с мобилност

Култура 2007

Програмата възнамерява да засили:

- мобилността на работниците
- транснационалното движение на работници и културно-художествени произведения
- межкултурен диалог

PACE 2006-2010

Програма на Общността за подпомагане на предприемачеството и конкурентоспособността на предприятията

Предложението на Европейската комисия е структурирано около 4 основни цели, подразделени на 18 действия.

4-те основни цели са:

Цел 1: ускоряване адаптирането на индустрията към структурните промени;

Цел 2: насърчаване създаването на среда, благоприятна за инициативи и за развитие на предприятията, особено на малките и средните предприятия;

Цел 3: насърчаване създаването на среда, благоприятна за сътрудничество между предприятията;

Цел 4: засилване на по-добрата експлоатация на потенциала на политиките за иновационно, изследователско и технологично развитие.

18-те действия са:

1. Насърчаване и засилване на интеграцията на информационните и комуникационните технологии в бизнес стратегиите

2. Насърчаване на корпоративната социална отговорност и устойчивото производство

3. Засилване на конкурентоспособността на предприятията и адаптирането им към промените в специфични сектори

4. Насърчаване на предприемаческия дух

5. Подпомагане поемането на риск от страна на предприемачите

6. Свързване на предприятия с цел растеж и конкурентоспособност

7. Насърчаване достъпа до финанси за предприятия, особено за МСП

8. Създаване на благоприятна за предприятията регулаторна и административна рамка на национално ниво

9. Засилване на ТГС между компании от ЕС

10. Насърчаване и улесняване на международните бизнес връзки за предприятия от ЕС

11. Функциониране на европейските мрежи за подкрепа на бизнеса

12. Засилване на иновациите чрез по-добри знания и по-ефективен мениджмънт на интелектуалната собственост

13. Насърчаване на технологичния трансфер и клъстери

14. Насърчаване на организационните и други нетехнологични иновации, вкл. и дизайн

15. Анализ и мониторинг за подобряване разбирането на вътрешните фактори за конкурентоспособността и иноватив-

Общински план за развитие на Община Крушари
за периода 2007-2013 г.

	<p>ността на предприятията</p> <ul style="list-style-type: none">16. Принос за подобряване качеството на регулаторната рамка на Общността17. Оценка18. Разпространение
--	---